"*WISHWAYA*" Journal of Ruhuna Geography Review
Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

Original Article

පාරිසරික සංචාරක සංකල්පය බිම් මට්ටමෙහි සාධනීයත්වය විමර්ශනය : ශ්‍රී ලංකාවේ යාල ජාතික වනෝද්‍යානය ඇසුරින්

එස්. එල්. කේ. හංසනී[1*]

සංක්ෂේපය

නූතන සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය නව සංකල්පයක් බවට පත්ව ඇතත්, එහි සැබෑ අර්ථයෙන් පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය ප්‍රගුණ කර නොමැත. මෙම ගැටලුව ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාර සඳහාද සත්‍ය වන්නේ විවිධ පර්යේෂකයන් විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය සහ එහි මූලධර්ම , පිළිවෙත් අර්ථකථනය කර ඇති ආකාරයේ විවිධත්වයක් පැවතීමෙනි. එසේම පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන් හට පාරිසරික සංචාරක වෙළඳපල සහ පාරිභෝගික කොටස් පැහැදිලිව හඳුනා ගැනීමට නොහැකි වී ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරවලට මඟ පෙන්වීම සඳහා පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පොදු මූලධර්ම සහ රාමුවල හිඟයක් පවතී. පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ පාර්ශ්වකරුවන් ලාභ ඉපයීමෙන් පසුව තම පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තයන් මූලික මට්ටමට තෘප්තිමත් කිරීමට උත්සාහ නොකරයි. එවැනි කෙටි කාලීන දිශානතියක් මගින් පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාර තම ව්‍යාපාරයේ තිරසාරභාවය කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම වැළැක්විය හැකිය. මෙම අධ්‍යනය තුළදී පූර්ව සාහිත්‍ය උපයෝගී කරගනිමින් පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ නිර්වචනාත්මක පසුබිම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීමටත් ඒවායෙහි අදාළතාවය සොයා බැලීමත් සිදු කරනු ලබයි. එසේම පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලික පාර්ශ්වකරුවන් ආවරණය වන පරිදි සම්මුඛ සාකච්ඡා සඳාහා භාජනය වූ පුද්ගලයින් 30 ක් හා ප්‍රශ්නාවලී සමීක්ෂණය සඳහා ප්‍රතිචාරකයන් 90 දෙනෙකු තිස්සමහාරාමය, යෝධකණ්ඩිය හා කතරගම ග්‍රාමයන් ආවරණය වන පරිදී ප්‍රතිචාරකයන් 120 කින් සමන්විත නියදියක් පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම බිම් මට්ටමෙහි සාධනීයත්වය විමර්ශනය අධ්‍යයනයට යොදා ගන්නා ලදි. එම නියැදිය විශ්ලේෂණයේදි උද්ගාමී ප්‍රවේශය යටතේ ගුණාත්මක ප්‍රමුඛ මිශ්‍ර ක්‍රමවේදය භාවිතා කරන ලදි. පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ විස්තීර්ණ රාමුවක් යොදා ගනිමින් සිදු කරන ලද වර්තමාන අධ්‍යයනයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක සංකල්පයන් සහ පරිසර සංචාරක භාවිතයන් විමර්ශනය කරන අතර එමඟින් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ වඩාත් හොඳ භාවිතයන් කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කර ඇති බව අනාවරණය වී ඇත. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය මුහුණ දෙන පුළුල් ගැටලුව වන්නේ ජාත්‍යන්තර පරිසර සංචාරක මූලධර්ම සපුරාලීම සඳහා ජාතියක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන පරිසර සංචාරක ප්‍රමිතීන් සහ භාවිතයන් නොමැතිකම සහ පරිසරික සංවරණය යන්න නිවැරදිව අර්ථකථනය කිරීම සඳහා වූ නිර්වචනාත්මක පසුබිම හීන වීමය.

මුඛ්‍ය පද : පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය , පාරිසරික සංචාරක පිළිවෙත්, ජාත්‍යන්ත පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම

[1] Department of Geography, University of Ruhuna, Matara, Sri Lanka

***Corresponding Author:**
S.L.K. Hansani
thamudikahansani97@gmail.com

This article is published under the Creative Commons **CC-BY-ND** License (https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/). This license permits use, distribution and reproduction, commercial and non-commercia, provided that the original work is properly cited and is not change anyway.

"*WISHWAYA*" Journal of Ruhuna Geography Review
Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

1. හැඳින්වීම

පාරිසරික සංරක්‍ෂණය සහ ප්‍රජා යහපැවැත්ම සමඟ සංචාරක සංවර්ධනය ප්‍රතිසන්ධානය කිරීමේ පොරොන්දු ප්‍රවේශයක් ලෙස පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය මතු වී ඇත. එය ස්වභාවික ප්‍රදේශ වෙත වගකීම් සහගත සංචාර ප්‍රවර්ධනය කරන, පාරිසරික දැනුවත්භාවය වර්ධනය කරන සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සඳහා සමාජ-ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ජනනය කරන තිරසාර සංචාරක ව්‍යාපාරයක් ලෙස සංකල්පගත කර ඇත (Jonson, 2018). කෙසේ වෙතත්, විවිධ ගමනාන්තයන් තුළ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය සැබෑ ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම බොහෝ විට එහි පරමාදර්ශී සංකල්පීයකරණය සමඟ සැලකිය යුතු ප්‍රතිවිරෝධතාවක් හෙළි කරයි. මෙම ප්‍රතිවිරෝධය පාරිසරික සංචාරක ව්‍යවහාරයේ සැබෑ බලපෑම සහ සඵලතාවය පිළිබඳ ප්‍රශ්න මතු කරයි.

පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලධර්ම සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර විසන්ධි වීම පර්යේෂකයන්, වෘත්තිකයන් සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ගේ අවධානයට ලක්වන මාතෘකාවක් බවට පත්ව ඇත. පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලධර්ම පාරිසරික බලපෑම් අවම කිරීම, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සම්බන්ධ කර ගැනීම සහ සංරක්ෂණය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, ප්‍රාදේශීය සුවිශේෂත්වය පිළිබඳ අවබෝධය වර්ධනය කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටින අතර, භූමියේ යථාර්ථය බොහෝ විට මෙම පරමාදර්ශවලින් බැහැර වේ (Pathmasiri, 2019; Pathmasiri & Bandara, 2019). ආර්ථික පීඩනය, ප්‍රමාණවත් නොවන රෙගුලාසි සහ විවිධ පාර්ශවකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා වැනි සාධක කිහිපයක් මෙම ප්‍රතිවිරෝධතාවට හේතු වේ.

පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අතර ප්‍රතිවිරෝධතා අවබෝධ කර ගැනීම හේතු කිහිපයක් නිසා අත්‍යවශ්‍ය වේ. පළමුවෙන්ම, පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරවල අපේක්ෂිත අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමේදී ඒවායේ සාර්ථකත්වය සහ තිරසාරභාවය තක්සේරු කිරීමට එය උපකාරී වේ (Pathmasiri & Bandara, 2019). පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය විමසා බැලීමෙන්, පර්යේෂකයන්ට එය තිරසාරත්වය, සංරක්ෂණය සහ ප්‍රජා සවිබල ගැන්වීමේ මූලික මූලධර්ම සමඟ ගැලපේද යන්න ඇගයීමට ලක් කළ හැක.

යම් යම් සංකල්පයන් සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර පරස්පරතා අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පූර්ණ විභවය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට බාධා කරන අභියෝග සහ බාධක පිළිබඳ අදහසක් ලබාගත හැකිය. මෙම අභියෝග හඳුනා ගැනීමෙන්, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට සහ වෘත්තිකයින්ට පරතරය පියවා ගැනීමට සහ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ භාවිතයන් සහ ප්‍රතිඵල වැඩිදියුණු කිරීමට උපාය මාර්ග සකස් කළ හැකිය. මීට අමතරව, පරස්පරතාව අවබෝධ කර ගැනීම සංකල්පයක් ලෙස පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය පිළිබඳ න්‍යායාත්මක අවබෝධයට දායක වේ. එය තිරසාර සංචාරක භාවිතයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සංකීර්ණතා පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා දෙන අතර විවිධ අවශ්‍යතා සහ සන්දර්භය-විශේෂිත සාධක සඳහා හේතු වන වඩාත් සියුම් ප්‍රවේශයක අවශ්‍යතාවය ඉස්මතු කරයි.

විවිධ ගමනාන්තයන්ගෙන් සිද්ධි අධ්‍යයනයන් මත පදනම්ව පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අතර ඇති පරස්පරතාව විමසා බැලීම මෙම පයේෂණයේ අත්‍යාවශ්‍ය අංගයකි. පවතින සාහිත්‍යය, ප්‍රතිපත්ති ලේඛන සහ ආනුභවික අධ්‍යයනයන් විවේචනාත්මකව විශ්ලේෂණය කිරීමෙන්, එය සංකල්පයන්ගේ ප්‍රතිවිරෝධයට දායක වන සාධක සහ තිරසාරභාවය, පාරිසරික සංරක්ෂණය සහ ප්‍රජා යහපැවැත්ම සඳහා එහි ඇඟවුම් ගවේෂණය කරනු ඇත. මෙම පර්යේෂණය පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පරමාදර්ශී සංකල්පීයකරණයෙන් ඔබ්බට ගමන් කරමින් වඩාත් පුළුල් හා යථාර්ථවාදී අවබෝධයකට දායක වීමට උත්සාහ කරයි. පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ න්‍යාය සහ භාවිතය අතර ඇති හිඩැස් හඳුනාගැනීමෙන්, මෙම අධ්‍යයනයෙන් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්, පර්යේෂකයන් සහ වෘත්තිකයන් සඳහා පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම ක්‍රියාවට නැංවීම සහ සංචාරක ගමනාන්තවල වඩාත් තිරසාර ප්‍රතිඵල ලබා ගැනීම සඳහා නිර්දේශ උත්පාදනය කිරීමට අපේක්ෂා කරයි.

මූලික වශයෙන්ම පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා සංචාරක මණ්ඩලය 2019 දී දක්වා ඇති යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපය සහ එහි සීමාන්තරික කලාපයේ පිහිටන තිස්සමහාරාම, යෝධකණ්ඩිය, කතරගම සංචාරක ගම්මාන ත්‍රිත්වයද උපයෝගී කර ගනිමින් පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය සංකල්ප ගත කොට ඇති ආකාරය පරස්පරතාවකින් තොරව ඉහත දක්වන ලද අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ ක්‍රියාත්මක වේද යන්න සොයා බැලීමට අපේක්ෂිතය.

2. සාහිත්‍යය විමර්ශනය

පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය තේමා කොටගත් නිර්වචන රාශියක් හඳුනාගත හැකි ය. ස්වාභාවික පරිසරය පිළිබඳ අධ්‍යාපනය හා අර්ථකථනය පිළිබඳව මූලික ලෙස මෙහි දී අවධානය යොමු කරයි (Pathmasiri, 2019). සංචාරක ක්ෂේත්‍රයේ උප කොටසක් ලෙස පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය දක්වාලිය හැකි ය. තිරසර සංවර්ධනයක් සඳහා ඵලදායී මෙවලමක් ලෙස පාරිසරික උද්යෝගය තුළ ඇති විභවතාවය සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල වර්තමානයේ වැළඳගෙන ඇති අතර එය ඔවුන්ගේ ආර්ථික සංවර්ධනය හා සංරක්ෂණ ක්‍රමෝපායන් තුළට ඇතුළත් කර ඇත (Pathmasiri, 2017b). පරිසර හිතකාමීත්වය යනු ස්වාභාවික සම්පත් මත පදනම්ව සංචාරක ව්‍යාපාරය තිරසාර ලෙස සකස් කිරීම යි. ස්වාභාවික පරිසරය හෝ සංස්කෘතික සන්දර්භය තුළ ඉගෙනීම අත්දැකීම් අගය කිරීම සහ පෝෂණය කිරීමක් වනු ඇත (Weaver, 2001).

ඕනෑම දර්ශනයක න්‍යායාත්මක රාමුව ඉතාමත් අත්‍යාවශ්‍ය කරුණකි. පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ

"*WISHWAYA*" Journal of Ruhuna Geography Review
Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

න්‍යායාත්මක දර්ශනය පර්යේෂණ කටයුතු තුළ තර්කානුකූල අවශ්‍යතාවයකි. සංචාරක ව්‍යාපාරය හා සංරක්ෂණය කිරීම ස්වභාවධර්මයේ සමතුලිතතාවය ආරක්ෂා වීමට වැදගත් වේ.

තවද මෙම න්‍යාය තුළ දී පරිසර විද්‍යාව සහ සංචාරක කර්මාන්තය අන්‍යෝන්‍ය බැඳියාවකින් යුක්ත විය යුතුය. එහි දී දේශීය ප්‍රජාවගේ අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීම, රැකියා උත්පාදනය මගින් ප්‍රජාවගේ ආර්ථික තත්ත්වය ඉහළ නංවාලීම සිදුවේ (World Travel And Tourism Council, 2013). එමෙන් ම පාරිසරික සංස්කෘතික හා ස්වභාවික ඉතිහාසය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා පරිසර හිතකාමී ලෙස සංචාරය සිදුකිරීම අපේක්ෂා කරයි. මෙහි දී පරිසර හිතකාමීත්වය වෙනස් නොකිරීමට වගබලා ගතයුතු ප්‍රධාන කරුණකි. මෙමගින් විශේෂයෙන්ම ස්වාභාවික සම්පත් උපයෝගී කර ගනිමින් දේශීය ජනතාවගේ ආර්ථික වර්ධනය කිරීමට අවස්ථාව බිහි කරයි (Mackromick, 1994). පාරිසරික සංචරණය තුළ දී ගති ලක්ෂණ රාශියක් දැක ගත හැකි ය. එනම් දේශීය ජනතාවගේ පෞද්ගලිකත්වයට හා සංස්කෘතියට ගරු කිරීම , වන ජීවින්ට හිරිහැරයක් නොවීමට වගබලා ගැනීම, දේශීය ජනයා සවිබල ගැන්වීමට කටයුතු කිරීමය (Patios, 2002).

මෙහිදී සමස්ථයක් ලෙස හඳුනාගත හැක්කේ පාරිසරික සංචරණය වගකීම් සහගත සංචරණයක් බවය. සංචාරක ව්‍යාපාරය යනු ස්වභාවධර්මය එනම් වර්තමාන සහ අතීත සමාජ-සංස්කෘතිය, වනජීවී, ස්වභාවික ලක්ෂණ සහ ගමනාන්තවල ස්වභාවික ඉතිහාසය ඇතුළුව පරිසරය භුක්ති විඳීම සහ අගය කිරීම සඳහා ස්වභාවධර්මය නැරඹීම හෝ ස්වාභාවික ප්‍රදේශ නැරඹීම සහ ඒ සඳහා පහසුකම් සැලසීම ලෙස අර්ථ දැක්විය හැකිය (Pathmasiri, 2019). ඒ අතරම, නිශ්චිත අර්ථයෙන්, පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය ලෙස අර්ථ දක්වා ඇත්තේ ස්වභාවධර්මය මත පදනම් වූ අධ්‍යාපනය සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවට ප්‍රතිලාභ ලබා දීම එනම් ප්‍රදේශවාසීන්ට ඔවුන්ගේ සමාජ-ආර්ථික ගැටලු විසඳීමට සහ ඔවුන්ගේ මානව පැවැත්ම සහතික කිරීම සඳහා උපකාර කිරීම ඉලක්කය කර ගනිමින් ස්වභාවධර්මය පදනම් කරගත් විශේෂිත පාරිසරික සංචාරයන් වේ. මෙම අධ්‍යයනයේ දී, ස්වභාවධර්ම සංරක්ෂණය, අධ්‍යාපනය සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ සුබසාධනය වැඩිදියුණු කිරීම ඉලක්ක කර ගන්නා විශේෂිත පාරිසරික සංචාරයන් දෝෂ රහිත වූ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය ලෙස හඳුනාගන්නා අතර අනෙකුත් පාරිසරික සංචාර දෝෂ සහිත පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය ලෙස හඳුනාගෙන ඇත (Pathmasiri, 2019).

න්‍යායාත්මකව, පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය යනු ස්වභාවධර්මය මත පදනම් වූ අධ්‍යාපනය, ස්වභාව සංරක්ෂණය, ස්වභාවික ප්‍රදේශ නැණවත් ලෙස භාවිතා කිරීම සහ ප්‍රදේශයේ සුබසාධනය වැඩිදියුණු කිරීම අපේක්ෂා කරන ස්වභාවධර්මයට හිතකර සංචාරක ව්‍යාපාරයකි. එය ස්වභාවධර්මය සහ පවතින ඕනෑම සංස්කෘතියක් ආරක්ෂා කිරීම සහ සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා විධිමත් ක්‍රමයකි. එය ආක්‍රමණශීලී සංවර්ධනය දරා සිටින්නේ නැත. එයට ස්වභාවධර්මය සහ පවතින සමාජ-සංස්කෘතිය පිළිබඳ ක්ෂේත්‍ර අත්දැකීම් සහ අධ්‍යාපනය ඇතුළත් වේ.එය විශේෂිත ස්වභාවික ප්‍රදේශ මත පදනම් වූ විශේෂිත සංචාරක ක්ෂේත්‍රයකි. විස්මිත වනජීවී විවිධත්වයක් සහ සමාජ-සංස්කෘතික ලක්ෂණ ඇති ස්වභාවික ප්‍රදේශ නැරඹීමෙන් හෝ ඉහත සඳහන් කළ අරමුණු ඇතිව එම ස්ථානවලට පැමිණෙන අයට පහසුකම් සැලසීම තුළින් බහුමාන තිරසාරත්වය ළඟා කර ගැනීමට අවධානය යොමු කරයි. බොහෝ පාර්ශවකරුවන් එනම් ගනුදෙනුකරුවන්, ආයෝජකයින්, පහසුකම් සපයන්නන්, නියාමකයින් සහ ව්‍යාපාරයෙන් බලපෑමට ලක්වන තවත් බොහෝ පුද්ගලයන් ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ වී ඇත. කෙසේ වෙතත්, ඔවුන් පරිසර සංචාරක සංකල්පය වෙනස් ලෙස සංකල්පගත කර ක්‍රියාත්මක කර ඇත. මෙම ක්‍රියාවලිය සමහර පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාර සහ සංචාරක ගමනාන්ත පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලික අරමුණු වලින් බැහැර වී ඇති බව පැහැදිලිය. පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයෙහි පාර්ශවකරුවන් "දෝෂ රහිත පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්ත" සහ "දෝෂ සහිත පරිසර සංචාරක ගමනාන්ත" නිර්මාණය කර ඇත. විවිධ පාර්ශ්වකරුවන් පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ සංකල්පය වෙනස් ලෙස වටහා ගන්නා බැවින්, ඔවුන්ගේ සංකල්පය ක්‍රියාත්මක කිරීම ද බොහෝ අවස්ථාවල වෙනස් වේ (Pathmasiri, 2019: 34).

පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ මූලධර්ම ඉතා සාර්ථක අයුරින් අනුගමනය කරන සංචාරක ගමනාන්ත ඉතා සීමිතය. මීමුරය යනු එවැනි දෝෂ රහිත පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තයකි (Pathmasiri, 2018). ශ්‍රී ලංකාවේ හෝටල් හිමියන්, පරිසර නිකේතන හිමිකරුවන් සහ සංචාරක ක්‍රියාකරුවන් වැනි සැලකිය යුතු පාර්ශ්වකරුවන් පිරිසක් "Ecotourism" යන පදය එහි මූලධර්ම සැබෑ ලෙස ප්‍රගුණ නොකරමින් ලේබලයක් ලෙස පමණක් භාවිතා කරන බව පර්යේෂකයන් හඳුනාගෙන ඇත. විවිධ පාර්ශවකරුවන් විසින් එහි සංරචක කිහිපයක් ඉදිරිපත් කරමින් තමා විසින් පරිසර හිතකාමී සංචාරක ව්‍යාපාරයක් සිදු කරන බව දක්වයි. නමුත් එහිදී Ecotourism සංකල්පය සහ එහි අත්‍යවශ්‍ය සංරචක නොසලකා හැර ඇත. Arachchi et al, (2015) වැනි සමහර පර්යේෂකයන්ට අනුව, පටු සංකල්පීකරණය හේතුවෙන් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ ඇති විය හැකි සමාජ-ආර්ථික, සංස්කෘතික හා පාරිසරික ප්‍රතිලාභ ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට ශ්‍රී ලංකාව අසමත් වී ඇත. Pathmanandakumar (2017) අනුව පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ දියුණුව සඳහා ශ්‍රී ලංකාව තුළ විශාල විභවයක් පැවතියද ශ්‍රී ලංකාව විසින් සංචාරක සම්පත් නිසි ලෙස ප්‍රයෝජනයට ගෙන නොමැත. Bandara (2009) පවසන්නේ දිවයිනේ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය දියුණු කිරීමට සැලකිය යුතු විභවයක් තිබුණද ශ්‍රී ලංකාව අසාර්ථක වී ඇති බවයි.

මෑත වසරවල වර්ධනය වූ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ මූලධර්මයන් නොතකා එහි සංකල්පය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම නිසාවෙන් පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ මූලික පරමාර්ථයන් අද වන විට සමාජයෙන් ගිලිහෙමින් පවතී. 1980 ගණන්වල සිට ශ්‍රී ලංකා පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය විකාශනය කිරීම සඳහා විවිධ

Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

පාර්ශ්වකරුවන් ධනාත්මක හෝ ඍණාත්මක දායකත්වයක් ලබා දී ඇත. පරිසර සංචාරක භාවිතයන් නියාමනය කිරීමට ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ආයතන සහ ජාත්‍යන්තර නියෝජිතායතන යම් උත්සාහයක් ගෙන ඇත (Pathmasiri, 2017a). එහෙත්, එමගින් ඔවුන් වෙනත් ආකාරයේ සංචාරක නිෂ්පාදන අලෙවි කිරීම සඳහා පරිසර සංචාරක සංකල්පය වැරදි ලෙස භාවිතා කොට තිබීම බොහෝ අවස්ථාවලදී හඳුනාගත හැකිය.

ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පාර්ශවකරුවන් හය දෙනෙකුට වර්ග කළ හැකිය. රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන්ගේ නිල පරිසර සංචාරක නිර්වචන ඇතුළු බොහෝ පරිසර සංචාරක නිර්වචන පෙන්වාදෙනුයේ, සමාජ සංස්කෘතික වගකීම, දේශීය ආර්ථික වගකීම, ක්‍රියාකාරී ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහ වගකිවයුතු අලෙවිකරණය වැනි පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ ඒකාග්‍ර අංග ප්‍රමාණවත් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව විසින් ආමන්ත්‍රණය නොකරන බව ය (Pathmasiri, 2019: 36).

ඊට අමතරව, එකම පාර්ශ්වකරුවන් කාණ්ඩයේ විවිධ කණ්ඩායම් ද විවිධ ආකාරවලින් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය තේරුම් ගෙන ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, සමහර පරිසර නිකේතන කළමනාකරුවන් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය පුළුල් සංකල්පයක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇති බව සඳහන් කර ඇති අතර, අනෙකුත් පරිසර නිකේතන කළමනාකරුවන් පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය පටු සංකල්පයක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇත (Arachchi et al., 2015). පරස්පරවිරෝධී සංකල්ප පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය එහි සැබෑ අරමුණුවලින් ඉවතට ඇද දමනු ලබයි . මේ අනුව, සමහර නියෝජිතයින් ගමනාන්තවල සමාජ-සංස්කෘතිය, ආර්ථිකය සහ පාරිසරික තිරසාරභාවයට මෙන්ම පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයට බාධා කරන බව පැහැදිලිය.

ප්‍රජා මූලික පාරිසරික සංචරණය ශ්‍රී ලංකාවේ සංචාරක සංවර්ධනය සඳහා සුදුසු මාර්ගයක් වන නමුත් අධිස්ථාපනය කරන ලද ධනවාදය හා සම්බන්ධ ජෛව මංකොල්ලකෑම් ගැටළු හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වන අතර ඒවාට විසඳුම් සෙවීම අවශ්‍ය බව දක්වා තිබේ (Kumara, 2006). ඒ අනුව ප්‍රජා මූලික පාරිසරික සංචරණය යන්නදී ඇතිවන ගැටළු වල සමාජ-සංස්කෘතික සහ සමාජ-ආර්ථික සන්දර්භය පරීක්ෂා කිරීම සඳහා ගුණාත්මක-ප්‍රේරක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයක් ප්‍රධාන වශයෙන් මෙම පර්යේෂණයට මග පෙන්වා තිබේ. ඒ අනුව එහිදී ප්‍රාදේශිය ප්‍රජාවන් පාරිසරික සංචරණය යන්නෙහි මූලික අරමුණු සහ වගකීම් පැහැර හරිමින් ඉතා පහසුවෙන් ලාභ ලබා ගැනිමේ අරමුණ ඇතැතිව ස්වභාවික පරිසරයට බලපෑම් කරන බව මතුකොට දක්වා ඇත. පරිභෝජන දෘෂ්ටිකෝණයකින් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය සලකා බැලීමේදි, පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ අර්ථ දක්වා ඇති පරිදි සාර්ථක සංවර්ධනය රඳා පවතින්නේ සංචාරයට පෙර සහ පසු අවධීන් ඇතුළුව සමස්ත පාරිසරික සංචාරක අත්දැකීම පුරාවටම සංචාරකයන්ගේ වගකීම් සහගත, පාරිසරික වශයෙන් උචිත හැසිරීම් මත ය (Shapley, 2006). එහිදී සඳහන් කර ඇති පරිදි පරිසර හිතකාමී සංචාරක අත්දැකීම් සෙවීමට සහ පරිභෝජනය කිරීමට සංචාරකයින් ධනාත්මකව නැඹුරු වන අතර, එබැවින් සාමාන්‍ය හෝ විශේෂ සංචාරකයන්ගෙන් එය වෙන්කර හඳුනාගත හැකි යැයි උපකල්පනය කිරීම පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය දියුණු කිරීමේදී සාධාරණීකරණය වේ. ඒ අනුව සමාජ ආර්ථික සහ සමාජ සංස්කෘතික,පරිභෝජනවාදී යන ත්‍රි මානයෙන් පාරිසරික සංචරණය දෙස අවධානය යොමු කිරිමේදී ප්‍රාජා මූලික පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය වී ඇති ආකාරයට බලපෑම් ඇති කරමින් බිම් මට්ටමේ ක්‍රියාත්මක වන බව වක්‍රාකාරයෙන් දක්වා තිබේ.

පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය නවීන සංචාරක ව්‍යාපාරයේ නව සංකල්පයක් බවට පත්ව ඇතත්, එහි සැබෑ අර්ථයෙන් එය ප්‍රගුණ කර නොමැති බව සාකච්ඡා කොට ඇත. මෙම ගැටලුව ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරි සංචාරක ව්‍යාපාර සඳහාද සත්‍ය වන්නේ ඔවුන්ට පාරිසරික සංචාරක වෙළඳපල සහ පාරිභෝගික කොටස් පැහැදිලිව හඳුනා ගැනීමට නොහැකි වී ඇති බැවිනි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරවලට මඟ පෙන්වීම සඳහා පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පොදු මූලධර්ම සහ පොදු රාමුවල හිඟයක් පවතින බව පෙන්වා දී ඇත (Fernando & Kaluarachchi., 2016). ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයක් ලෙස මුහුණ දෙන පුළුල් ගැටලුව වන්නේ ජාත්‍යන්තර පරිසර සංචාරක මූලධර්මවලට අනුකූලව ජාතියක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන පාරිසරික සංචාරක ප්‍රමිතීන් සහ භාවිතයන් නොමැතිකම බව ඔවුන් පර්යේෂණ මගින් අනාවරණය කොටගෙන ඇත. මෙහිදී පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර බහුල වෙනස්කම් පවතින බව හඳුනාගෙන ඇති නමුත් මෙහි පරස්පරවිරෝධීතාවය සම්බන්ධව ගැඹුරු විමසීමක් සිදුකොට නොමැත.පාරිසරික සංචරණය ප්‍රමාණාත්මක දෘෂ්ටියෙන් සලකා බැලිමේදී, පෙන්වා දී ඇත්තේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය ජාත්‍යන්තර වෙළඳපොලේ වර්ධනය වන හොඳම අංශය විය හැකි බවත් ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ හෝටල් හිමියන් මෙම සංකල්පයේ තිරසාර භාවිතය නව වෙළඳපල ඉලක්ක කරගත් සංකල්පයක් ලෙස ප්‍රවර්ධනය කරන බවත් ය (Shukri & Khatibi., 2015). එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව පරිසර සංචාරකයින් සංඛ්‍යාව අඩු මට්ටමක පවතින බව පෙන්වා දී තිබේ. ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපය තුළ මෙම සංකල්පය දුර්වල ලෙස භාවිතා කිරීම එයට ප්‍රධාන හේතුව බව මෙම පර්යේෂණය මගින් පෙන්වා දී තිබේ.නමුත් පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර පරස්පරතාව සම්බන්ධව ගැඹුරු විමසීමක් සිදුකොට නොමැත.

ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය තුළ මහජන නියෝජිතායතන (රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන්) ඉතා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. Steele et al., (1998) සහ Wickramasinghe, (2009) විසින් රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන් කාණ්ඩ තුනකට වර්ග කර ඇත. එනම්,

- සංචාරක නියාමන ආයතන
- ජෛව විවිධත්ව සහ සංස්කෘතික කළමනාකරණ ආයතන
- ප්‍රාදේශීය පරිපාලන ආයතන

ඊට අමතරව රට තුළ වන ජෛව විවිධත්වය සංරක්ෂණය කිරීමේ නීතිමය වගකීම දරන රාජ්‍ය ආයතන විශාල

ප්‍රමාණයක් ඇත. ඒ අතරින් වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සහ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, 1995 ජාතික වන ප්‍රතිපත්තිය, වන ආඥාපනත සහ 1988 ජාතික වනජීවී උරුම පනත, 1990 දී වනජීවී ප්‍රතිපත්තිය, වෘක්ෂලතා සහ සත්ත්ව විශේෂ වැනි වන හා ජෛව විවිධත්ව සංරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සහ රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කරයි. 1964 දී ආරක්ෂණ ආඥාපනත, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් 1980 ජාතික පාරිසරික පනත, 1988 සහ 2000 දී එහි සංශෝධන මගින් ලබා දී ඇති බලය යටතේ පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සහ කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම් දරයි.

ස්වභාවික වනාන්තර ප්‍රදේශ සංචාරකයින් සඳහා විවෘත කිරීම හෝ වසා දැමීම තීරණය කරනු ලබන්නේ රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන්ගේ තීරණ මගිනි. එනම් ඔවුන් ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ දොරටු පාලක කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. 1980 ජාතික වන ප්‍රතිපත්තිය මගින් විනෝදාත්මක කටයුතු සඳහා ස්වභාවික වනාන්තර විවෘත කිරීම හෝ වසා දැමීම සම්බන්ධයෙන් තීරණ ගැනීමට වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට සහ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට නීතිමය අයිතිය ලබා දී ඇත. කෙසේ වෙතත්, එම ආයතන 1995 වන තෙක් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය කෙරෙහි ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමු කොට නැත. ශ්‍රී ලංකා රජය 1995 දී පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය සඳහා වනාන්තර විවෘත කරමින් ජාතික වන ප්‍රතිපත්තියක් ආරම්භ කළේය. එතැන් සිට, රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන්, විශේෂයෙන් සංචාරක අමාත්‍යාංශය, වන දෙපාර්තමේන්තුව, වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තු, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සහ වෙරළ සම්පත් කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව සහ සංස්කෘතික හා කලා කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් රට තුළ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය දියුණු කිරීමට බොහෝ උත්සහයන් ගෙන ඇත (Pathmasiri, 2019).

මෙලෙස පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය සංකල්පීයකරණය කොට ඇති ආකාරයට ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා විවිධ ක්‍රමවේද භාවිතා කොට ඇති බව හඳුනාගත හැකිය. නමුත් එම ක්‍රමවේදයන් නිසියාකාරව ක්‍රියාත්මක නොවීමේ හා නියාමනය නොවීමේ ගැටළු පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර වෙනස්කම් පිළිඹිබු කරන බව පැහැදිලිය. නමුත් මේ පිළිබඳව භූගෝල විද්‍යාත්මක දෘෂ්ටියෙන් සොයා බැලීමක් සිදුකොට නොමැති බව පැහැදිලිය.

පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පරිණාමය දළ වශයෙන් අදියර තුනකට බෙදා දක්වා තිබේ .එනම් මානව කැළඹීම්, පරිසර පද්ධති සේවා සහ තිරසාර සංවර්ධනය යන්නයි (Jonson, 2018). විස්තරාත්මක විශ්ලේෂණයන් මගින් සිදුකොට ඇති අධ්‍යනයන් වලදී විවිධ පැතිකඩයන් සාකච්ඡාවට ලක් කොට ඇති නමුත් පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නංවන ආකාරය අතර ඇති පරස්පරතාව පිළිබඳව සාකච්ඡා වී නොමැත.

පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය තුළ තේමාත්මක ක්ෂේත්‍ර හතරක් හඳුනාගෙන ඇති අතර ඒවා ලෙස පාරිසරික සංරක්ෂණය, පදිංචිකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා, කාබන් පියසටහන සහ සංචාරකයින්ගේ හැසිරීම් යනාදිය පෙන්වා දී තිබේ. මෙහිදී සාකච්ඡා කොට ඇති පර්යේෂණ හිඩැස වනුයේ සංචාරක ගමනාන්තවල පාරිසරික සංරක්ෂණයේ අවශ්‍යතාවය , පරිසර සංචාරක ගමනාන්තවල පදිංචිකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා ආරක්ෂා කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම, සංචාරක සංචලතාවයෙන් කාබන් පියසටහන් පිළිබඳ කනස්සල්ල මතු කිරීම, සංචාරකයින්ගේ ආකල්ප සහ තිරසාරභාවය පිළිබඳ හැසිරීම සාකච්ඡා කිරීම ආදිය සිදුකොට තිබේ. සංචාරක අභිප්‍රේරණය, ස්වභාවධර්මය පදනම් කරගත් සංචාරක ව්‍යාපාරය, විශේෂ උනන්දුවක් දක්වන සංචාරක ව්‍යාපාරය සහ විද්‍යා සංචාරක ව්‍යාපාරය මත පදනම්ව ස්වභාවධර්මය මත පදනම් වූ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ නව න්‍යායික සංකල්පීයකරණයක් වර්ධනය විය. මෙම රාමුව මගින් විද්‍යාත්මක දැනුම සහ සංචාරයක නියැලීම කෙරෙහි සංචාරකයින්ගේ උනන්දුව තීව්‍ර කරන මට්ටම් සහිත පාරිසරික සංචාරක කාණ්ඩ තුනක් හඳුනාගෙන ඇත.එනම් පාරිසරික දැනුම මත පදනම් වූ සංචාරක ව්‍යාපාරය, පාරිසරික වික්‍රමාන්විත හෝ ස්වේච්ඡාවෙන් සිදුකරන සංචාරක ව්‍යාපාරය සහ පාරිසරික පර්යේෂණ සංචාරක ව්‍යාපාරය වේ (Khanr et al., 2021).

යාල ජාතික වනෝද්‍යානය යනු ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තයක් බව උක්ත කරුණු අනුව සනාථ වන්නකි. පයේෂකයා විසින් මෙම අධ්‍යානයට පාත්‍ර කරන්නා වූ සිද්ධි අධ්‍යයන ප්‍රදේශය වන යාල කලාපය ආශ්‍රයෙන් විවිධ දෘෂ්ටි කෝණයන් මගින් විවිධ පර්යේෂණ ගණනාවක් සිදුකොට තිබෙන බව පූර්ව සාහිත්‍ය අධ්‍යානයේදී හඳුනාගැනීමට හැකි විය.පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය පිළිබඳව සිදුකොට ඇති පූර්ව සාහිත්‍ය විමර්ශනය මගින් හඳුනාගැනීමට හැකි වූයේ පාරිසරික සංචරණය විවිධ දෘෂ්ටි කෝණයන් යටතේ පර්යේෂණයට භාජනය වී ඇති බවය.එනම් සමාජ ,ආර්ථික , සංස්කෘතික දෘෂ්ටීන් ඔස්සේ විවිධ අධ්‍යයනයන් සිදුව තිබේ.නමුත් මා මාගේ අධ්‍යානයට තෝරාගන්නා ලද අධ්‍යයන ප්‍රදේශය වන යාල ජාතිකවනෝද්‍යානය ආශ්‍රිතව භූගෝල විද්‍යාත්මක දෘෂ්ටියෙන් යුක්තව පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර පරස්පරතාව පිළිබඳව අධ්‍යානයක් සිදුව නොමැත. එබැවින් පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර පරස්පරතාවක් පවතින්නේද යන්න සොයා බැලීම සඳහා මෙම පර්යේෂණය සිදු කරනු ලබයි.

3. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික උද්‍යාන අතර පාරිසරික සංචරණ ගමනාන්තයක් වන දකුණු පළාතේ යාල ජාතික වනෝද්‍යානය සහ එහි සීමාවේ පිහිටන සංචාරක ව්‍යාපාරය මූලික වූ තිස්සමහාරාමය, කතරගම සහ යෝධකණ්ඩිය ගම්මානයන් ආශ්‍රය කොට ගනිමින් පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර පරස්පරතාවක් පවතීද යන්න සොයා බැලීම සඳහා කරනු ලබන මෙම අධ්‍යානය සඳහා ගුණාත්මක හා ප්‍රමාණාත්මක දත්ත මත පදනම් ගුණාත්මක ප්‍රමුඛ මිශ්‍ර ක්‍රමවේදය භාවිතයට ගනු ලබයි. පූර්ව සාහිත්‍ය විමර්ශනය කිරීමේදී හඳුනාගැනීමට හැකි වූයේ ගුණාත්මක සහ ප්‍රමාණාත්මක යන ක්‍රමවේද

දෙයාකාරයෙන්ම පාරිසරික සංවරණය සංකල්පීයකරණය පිළිබඳව විවිධ දෘෂ්ටි කෝණයන් ඇසුරින් පර්යේෂණ සිදුකර තිබුණද එහිදී සාකල්‍ය ප්‍රවේශය අනුසාරයෙන් භූගෝලවිද්‍යාත්මක දෘටිකෝණයක් ඔස්සේ අධ්‍යයනයන් සිදුව ඇත්තේ අල්ප වශයෙන් බවය. එබැවින් ගුණාත්මක ප්‍රමුඛ මිශ්‍ර ක්‍රමවේදය යටතේ පර්යේෂණය සිදුකරනු ලබයි.

මිශ්‍ර ක්‍රම ප්‍රවේශයක් ගුණාත්මක හා ප්‍රමාණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රම ඒකාබද්ධ කරයි. පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයෙහි හිඩැස් පිළිබඳ වඩාත් පුළුල් අවබෝධයක් ලබා දීම එහිදී සිදුවේ. සම්මුඛ පරීක්ෂණ, නාභිගත කණ්ඩායම් සහ සහභාගිවන්නන්ගේ නිරීක්ෂණ වැනි ගුණාත්මක දත්ත රැස් කිරීමේ ක්‍රම මගින් සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අභියෝග කෙරෙහි සූක්ෂ්ම දෘෂ්ටිකෝණයන්ගෙන් විමර්ශනය සහ අත්දැකීම් ග්‍රහණය කර ගත හැකිය. පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදාළ ප්‍රමාණය කළ හැකි දර්ශක මැනීමට සහ විශ්ලේෂණය කිරීමට සමීක්ෂණ සහ ප්‍රශ්නාවලිය වැනි ප්‍රමාණාත්මක ක්‍රම භාවිත කළ හැක. විවිධ මූලාශ්‍රවලින් දත්ත ඒකරාශී කිරීමෙන් අධ්‍යයනයේ වලංගුභාවය සහ විශ්වසනීයත්වය වැඩි දියුණු කළ හැකිය (Creswell & Plano Clark, 2017).

දෙවන පියවර වූයේ සම්මුඛ පරීක්ෂණ සඳහා විශ්වාසදායක තොරතුරු සපයන්නන් නැතහොත් පාර්ශවකරුවන් හඳුනා ගැනීමයි. ඒ අනුව, පාර්ශවකරුවන් කාණ්ඩ පහකට වර්ග කළ හැකිය. එනම් සංචාරකයින්, රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාව, සහ බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්ය. සිද්ධි අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍ර අතර පාර්ශවකරුවන්ගේ සංයෝජනය වෙනස් වේ. උදාහරණ ලෙස යාල කලාපයේ බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් සහ අභ්‍යාන්තර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් යන දෙපාර්ශවයම සිටින බැවිනි.

තොරතුරු සපයන්නන්ගේ සංචිතය සමන්විත වූයේ අරමුණුගත නියදීම යටතේ තෝරාගත් ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන් ප්‍රමුඛ අනෙකුත් තෝරාගත් තොරතුරු සපයන්නන්ගෙනි. අරමුණුගත නියදීම යටතේ තෝරාගත් ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන කණ්ඩායමට වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්යාලවල ප්‍රධානීන්, ග්‍රාම නිලධාරීන්, ප්‍රජා නායකයින් සහ ප්‍රජා නිලධාරීන් ඇතුළත් වේ. එමෙන්ම තෝරාගත් සෙසු තොරතුරු සපයන කණ්ඩායමට සංචාරකයින්, බාහිර පරිසර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් (සෆාරි ජීප් රියදුරන් සහ සංචාරක මාර්ගෝපදේශකයින් වැනි), දේශීය සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් සහ පරිසර සංචාරක නොවන කුටුම්භ සාමාජිකයින් ඇතුළත් වේ. වගුවේ දක්වා ඇති පරිදි තොරතුරු සපයන්නන් පාර්ශව කාණ්ඩ පහකට අයත් විය (Pathmasiri, 2019).

- රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වකරුවන්: ගමනාන්තයේ ප්‍රජාව, වනාන්තර සහ පරිසරය සඳහා වගකිව යුතු නිලධාරීන් 17 දෙනෙකු ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන් ලෙස තෝරා ගන්නා ලදී . වන සංරක්‍ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිළධාරීන්, සංචාරක මගපෙන්වන්නන් සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවල ග්‍රාම නිලධාරීන් ද ඊට ඇතුළත් ය.
- ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාව: මෙම තොරතුරු සපයන ප්‍රවර්ගයට ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන් ලෙස ප්‍රජා නායකයින් 10 දෙනෙකු සහ ගම්වැසියන් 25 ඇතුළත් වේ. ප්‍රජා නායක කණ්ඩායම සමන්විත වූයේ තිස්සමහාරාම, යෝධකණ්ඩිය, කතරගම යන ගම්මානයන්හී පන්සල්වල බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා, ප්‍රජා මූලික සංවිධානවල නිළධාරීන් (මාගම්පුර ජනතා හඬ සංවිධානය, යාල ජීප් රථ සංගම් 4 , ප්‍රදේශ ත්‍රිත්වය ආශ්‍රිත ගොවි සමිති), සහ ප්‍රාදේශීය දේශපාලනඥයන් දෙදෙනකුගෙනි. ගමේ සිවිල් වැසියන්ගේ කාණ්ඩයට පරිසර සංචාරක කර්මාන්තයේ යෙදෙන නිවාස තොරතුරු සපයන්නන් 10 දෙනෙකුගෙන් සහ පාරිසරික නොවන පවුල්වල තොරතුරු සපයන්නන් 15 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත විය. සම්මුඛ පරීක්ෂණ සඳහා තොරතුරු සපයන්නන් ලෙස නිවෙස්වල වගකීම් සහගත වැඩිහිටි සාමාජිකයන් තෝරා ගන්නා ලදී. ප්‍රතිචාර දැක්වූවන්ගෙන් බහුතරය ගෘහ මූලිකයන් විය. ගෘහ මූලිකයා නොමැති නම්, තොරතුරු සහකරු හෝ සහකාරිය විසින් සපයන ලදී.
- සංචාරකයින්: මුළු සංචාරකයින් සංඛ්‍යාව දේශීය සහ විදේශීය යන කාණ්ඩය ද්විත්වය ඔස්සේම 20 දෙනෙකුගෙන් යුත් කණ්ඩායමක් සම්මුඛ සාකච්ඡාවට ලක් විය.
- බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්: ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන් සහ ප්‍රදේශය මත පදනම්ව ප්‍රජා නිර්දේශ අනුව බාහිර පරිසර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් 13 විය. ගමනාන්තයෙන් පිටත සිටින සංචාරක ව්‍යාපාරිකයින්, පිටත සංචාරක මාර්ගෝපදේශකයින් සහ සිල්ලර විකුණුම්කරුවන්ගෙන් සමූහය සමන්විත විය. ඊට අමතරව පරිසර සංචාරක පර්යේෂණ හා වන සංරක්ෂණ කටයුතුවල නියැළුණු විශ්වවිද්‍යාල ආචාර්යවරයකුද ද සම්මුඛ සාකච්ඡාවකට ලක් විය. ඔවුන්ගේ තොරතුරු ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක පසුබිම හා සම්බන්ධ විය.
- රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන : ප්‍රදේශය ආශ්‍රිතව ක්‍රියාත්මක වන NGO ආයතන් ත්‍රිත්වයක් ආශ්‍රිතව පුද්ගලයින් 5 දෙනෙකු සම්මුඛ සාකච්ඡාවට භාජනය විය.

4. දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීම

ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංවරණය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර පරස්පරතාවක් පවතී ද යන්න යාල ජාතික වනෝද්‍යානය ආශ්‍රිත සිද්ධි අධ්‍යයනයක් ආශ්‍රයෙන් විමර්ශනය කිරීමක් සිදු කරනු ලබයි. මෙහිදී මූලික වශයෙන් දත්ත විශ්ලේෂණය සඳහා ගුණාත්මක උද්භාමී ප්‍රවේශය මගින් එක රාශි කරගත් දත්තයන් ඇසුරින් දත්ත විශ්ලේෂණය කරනු ලබයි. " දත්ත

විශ්ලේෂණය " යනු පවත්නා දත්ත කාණ්ඩ අතර සම්බන්ධතාවය සොයා බැලීම සඳහා විවිධ විධික්‍රම යොදා ගැනීමයි (Kothari, 2004). ගුණාත්මක උද්ගාමී අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය යටතේ අහඹු නියදීම හා අරමුණුගත නියැදි ක්‍රමයට සමගාමීව සිදු කළ ප්‍රශ්නාවලි, ඍජු නිරීක්ෂණ, අර්ධ ව්‍යුහගත සාකච්ඡා, සිද්ධි අධ්‍යයන යටතේ ලබාගත් දත්තයන් යොදාගෙන පර්යේෂණයේ දත්ත විශ්ලේෂණය සිදුකරනු ලබයි. මේ අනුව පාරිසරික සංචරණයට අදාළ ප්‍රදේශයක් වූ යාල ජාතික වනෝද්‍යානය සහ එහි සීමාන්තරික ගම්මාන ත්‍රිත්වයක් වන තිස්සමහාරාම, යෝධකණ්ඩිය, කතරගම ග්‍රාමයන් තුළ පාරිසරික සංචරණය සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාවට නැංවීම අතර පරස්පරතාවක් පවතීද යන්න සොයා බැලීම මෙම පරිච්ඡේදය මගින් සිදු කරනු ලබයි. එහිදී පාරිසරික සංචරණ න්‍යායන් මේ ආශ්‍රිතව සිදුවන ආකාරය පිළිබඳ සාධනීය ඇගයීමක් මූලික ලෙස මෙම පරිච්ඡේදය තුළින් සිදු කරනු ලබයි.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාර්ශ්වකරුවන්ගේ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයෙහි කැපවීම විමර්ශනය කිරීම

යාල ජාතික වනෝද්‍යානය යනු ඉතා ඈත අතීතයක සිට දේශීය සහ විදේශීය සංචාරක ආකර්ශනය දිනාගත් ප්‍රමුඛතම පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තයකි. ප්‍රදේශය තුළ ඓතිහාසික වර්ධනය මත වර්තමානය වන විට යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ දිශානතිය පැතිකඩ කිහිපයක් ඔස්සේ වෙනස්ව තිබේ. යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපය තුළ පාර්ශවකරුවන්ගේ පරිසර සංචාරක කැපවීම් වල අවකාශීය විචලනය සහ රාජ්‍ය කේන්ද්‍ර කරගත් පාර්ශවකරුවන්ගේ, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන්ගේ, බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්ගේ සහ සංචාරකයින්ගේ අදහස් මත පදනම්ව පාර්ශ්වකරුවන්ගේ හැසිරීම් වල අවකාශීය විචලනය සඳහා හේතු සාධක විමසා බැලීම පර්යේෂණ අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමේදී වඩාත් වැදගත් වේ.

රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වකරුවන්

ශ්‍රී ලංකාව තුළ පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්ත සම්බන්ධයෙන් වගකිව යුතු ප්‍රධාන පාර්ශ්වය ලෙස රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වකරුවන් දැක්විය හැකිය. එසේම ගමනාන්තයේ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ දුර්වල ආර්ථික දායකත්වය යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපයෙහි පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයකි. යාල ජාතික වනෝද්‍යානයෙහි උද්‍යාන භාරකරු විසින් ලබාදුන් පහත විස්තරයේ දැක්වෙන පරිදි ගමනාන්තයේ සංචාරක නවාතැන් සාපේක්ෂ වශයෙන් වැඩි ප්‍රමාණයක් බාහිර පදිංචිකරුවන් හෝ සමාගම් වලට අයත් වන අතර ග්‍රාමීය ප්‍රජාව සක්‍රීයව උද්‍යානය තුළින් ඍජු හා වක්‍ර ආදායම් අවස්ථා උත්පාදනය කොට ගැනීමට වෙහෙසීමක් සිදු නොකරයි. රාජ්‍ය කේන්ද්‍ර කරගත් පාර්ශවකරුවන් විසින් දේශීය ප්‍රජාවට ආර්ථික අවස්ථා සැලසීමට, ඔවුන්ගේ සංස්කෘතිය සුරැකීමට, රටේ සංචාරක ව්‍යාපාරය දියුණු කිරීමට සහ ප්‍රදේශයේ ජෛව විවිධත්වය සුරැකීමට පරිසර සංචාරක ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කළ ද ගම්වාසීන් සම්පූර්ණයෙන්ම සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් බවට පත්ව නොමැති බව එහිදී හඳුනා ගැනීමට හැකි විය. එමගින් අවට නගර වල බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් සංචාරකයින්ට නවාතැන් ලබා දීමෙන්, ඔවුන්ගේ පහසුකම් සැලසීමෙන් සැලකිය යුතු ආදායමක් උපයා ගනී. එසේම ඔහු දක්වන ආකාරයට මේ වන විට යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපයේ පර්යන්ත සීමාවේ සිට හරය වෙත පැතිරී එන පරිදි සංචාරක නවාතැන් ව්‍යාප්ත වී ඇති බවත් එය ජාතික වනෝද්‍යානයට තර්ජනයක් වන අන්දමට උද්ගත වී ඇති බවත් දක්වන අතර මේ වන විට ප්‍රදේශය තුළ සංචාරක නවාතැන් අවශ්‍යතාවයට වඩා පවතින බවද දක්වයි. මේ අනුව, වග උත්තරකරු බාහිර නවාතැන් සපයන්නන්ගේ සංචාරක වගකීම අගය කරන අතර දේශීය ප්‍රජාවගේ දුර්වල සංචාරක කැපවීම විවේචනය කරන බව පෙනේ. එසේම අවශ්‍ය ප්‍රමාණය ඉක්මවා නවාතැන් පහසුකම් පර්යන්ත කලාපයේ සිට හර කලාපයට විහිදීම තර්ජනාත්මක බව ද එහිදී වග උත්තරකරු මතුකර දක්වයි.

" ඇයි මෙච්චර සංචාරකයෝ ප්‍රමාණයක් යාල බ්ලොක් එකටම එන්නේ මොකද වැඩිම කොටි ඝනත්වය ඉන්නේ මෙහේ. මේ හෙක්ටයාර 11000 ඇතුළේ කොටි 121 ඉන්නව දැනට.මේ පොඩි කැල්ලේ කොහෙන් ගියත් කොටියෙක් දකින්න පුලුවන්. ඒ නිසා ලංකාවට සංචාරකයෙක් ආවොත් එයා යාලට එනවමයි. එතකොට මේකට තියෙන ඉල්ලුම වැඩි. හෝටල් කාමරම 1000කට එහා පැත්තේ තියෙනවා මේ ටිකට හැම පහසුකමම එක්ක ඒවා ගමෙන් පිට අයට අයිති ඒවා බහුතරයක්. දැන් එලියෙන් ආක්‍රමණය කරගෙන ඇවිල්ලා වනජීවී එකෙ සීමාවටම අල්ලාගෙන තියෙන්නේ. ගමේ මිනිස්සු කරන්නේ හේන් වලට කියලා ඉඩම් ගන්නවා ඒවා කොළඹ මිනිස්සුන්ට විකුණලා එයාලා ඒවායේ හෝටල් කාමර ගහනවා. ඕක තමයි වෙන්නේ මේකේ වනජීවී එකට අයිති කලාපෙන් පිට හැතැම්මයක සීමාවේ වෙන සංවර්ධන කටයුතු වලට අපි මැදිහත් වෙනවා නමුත් දැන් මෙහෙම අල්ලගෙන ආක්‍රමණය කරන්නේ වන සංරක්ෂණය දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ තියෙන ඉඩම් ඒවට අපි මැදිහත් වීම් කරන්නේ නැහැ. මෙකෙන් බලපෑම අවසානයට එන්නේ අපිට මොකද පාර්ක් එකේ කට උඩටම එනකම් සංචාරක නිකේතන අන්තිමට තියෙන්නෙ. මොකද අපි තමයි වන ජීවී එකේ කොටස මේක වන සංරක්ෂණ එකේ කොටස මේක කියලා බෙදාගෙන ඉන්නේ සත්තු ඒක දන්නේ නැනේ එයාලට කැලේ දෙපැත්තම එකයි. අන්තිමට එතන වෙන්නේ වාසස්ථාන ඛණ්ඩනය වීමක් තමයි. මේ ඉදිකිරීම්, ඉඩම් අල්ලා ගැනීම අවම කරන්න කටයුතු කරන්න ඕන රජයම තමයි. මොකද දැනට තියෙන හෝටල් කාමර ඇති නම් ඇතිනේ. නමුත් කොමිස් මුදලට ඔක්කොම යටයි. එන්නේ සංචාරකයෝ 100 නම් කාමර 500 ක් ගහගෙන වැඩක් නැහැනේ ඇත්තටම" (SSI 15, වනජීවී නිලධාරී, පලටුපාන, 2023/11/16).

මේ ආකාරයට වගඋත්තරකරුගේ ප්‍රකාශයන් මගින් වඩාත් ප්‍රත්‍යක්ෂ වූයේ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය තුළ පැවතිය යුතු " තිරසාර සංචාරක කළමණාකරමය" යන සාධකය අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුල මූලධර්මානුකූලව සිදු නොවන බවයි. එනම් තිරසාර සංචාරක සංවර්ධනය සහිත පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තයක් තුළ හරයේ සිට පර්යන්ත කලාපය දක්වා විහිදී යන සංවර්ධන ක්‍රියාවලියක් පැවතිය යුතුය. නමුත් අධ්‍යයන ප්‍රදේශය

Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

තුළ සිදුව ඇත්තේ ඊට වෙනස් වූ ක්‍රියාදාමයකි. එනම් පර්යන්තයේ සිට වනෝද්‍යානයේ හර කාලාපය ද ආක්‍රමණය කරන පරිදි වූ සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයක් අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ ක්‍රියාත්මක වන බව පැහැදිලි විය. එසේම රාජ්‍ය නිලධාරීන් කොමිස් මුදලට ක්‍රියාකරන බවද මෙහිදී අනාවරණය විය.එම තත්ත්වයන් අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්මයන් අභිභවායාමක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

පහත දක්වා ඇති අඛ්‍යානය මගින් රජය විසින් යාල ජාතික වනෝද්‍යානය ලාභ ඉපයීමේ අරමුණින් පමණක් භාවිතා කිරීම පිළිබඳව සාක්ෂි සපයයි. එනම් යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළින් රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරයට කෝටි ගණනින් මුදල් උපයා ගත්තද උද්‍යානයෙහි සංවර්ධනය වෙනුවෙන් සැලකිය යුතු පිරිවැයක් නොයෙදවීම යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය නිසි ලෙස සිදු නොවීමට හේතු සාධක සපයන බව වග උත්තරකරුගේ ප්‍රකාශයන් මගින් පැහැදිලි වේ. පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය ක්‍රියාත්මක වන ගමනාන්තයන් තුළ පරිසර සංරක්ෂණය සඳහා සෘජු මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන ලබා දීම අනිවාර්යය අංගයකි. නමුත් අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පරිසර සංරක්ෂණය අරමුණින් හෝ පාරිසරික සංවර්ධන අරමුණින් නිශ්චිත මුදල් වෙන් කිරීමක් සිදුනොවන බව පැහැදිලි විය. එතුළින් පිළිඹිබු වන්නේ අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක ප්‍රතිපත්ති නිසියාකාරව ක්‍රියාත්මක වීමට රාජ්‍ය යාන්ත්‍රණයෙහි අවම මැදිහත්වීමය.

" අපිට තියෙන ලොකු ප්‍රශ්නයක් තමයි ලොකුම ආදායම් දෙන්නේ ජාතික උද්‍යාන වලින් යාල. මේ අවුරුදේ මේ ඔක්තෝම්බර් මාසේ වෙනකොට කෝටි 100 - 150 කිට්ටු කරලා ආදායමක් තියෙනවා. අඩුම තරමේ ඒකෙන් 5% ක්වත් උද්‍යානයේ නඩත්තුවට දෙන්නේ නැහැ. ඒ වගේ ප්‍රශ්න තියෙනවා. ඇත්තටම යාලේ එක දවසක ආදායම උනත් ප්‍රමාණවත් මේක යම්කිසි මට්ටමකට ගන්න, ඒ වගේ ආදායමක් එනවා. වෙන්නේ මේකේ ඔක්කොම මුදල් මහ භාණ්ඩාගාරෙටයි කොළඹටයි යන්නේ. ඊට පස්සේ ඒක වෙන තැන් වලට බෙදිලා යනවා. අන්තිමට මැනේජ්මන්ට් එකෙන්වත් මේකට වෙනම සලකා බැලීමක් කරන්නේ නැහැ අන්තිමට මේකේ ආදායම් උත්පාදනය සෘජුවම අපිට මේකට යොදවන්න බැහැ. ඒක ලොකු ප්‍රශ්නයක් මේකේ නඩත්තු වියදම් ටික, පාරවල් නඩත්තු කටයුතු වලට යන වියදම් අඩු කරගෙනවත් ආදායම යවන්න ක්‍රමයක් නෑ අපිට එහෙම කරලත් අපිට ලොකු ආදායමක් යවන්න පුලුවන් නමුත් ඒක කරන්න් බෑ අපිට" (SSI 09, වනජීවී නිලධාරී,පලටුපාන, 2023/11/16).

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළින් සැලකිය යුතු ආදායමක් උපයා ගැනීමට හැකිව තිබියදීත්, එතුළින් ලබා ගන්නා ආදායමෙන් කුඩා කොටසක් හෝ වනෝද්‍යාන නඩත්තු කටයුතු සඳහා නොයෙදවීම ගැටලුකාරී තත්ත්වකි. විශාල ආදායම් උත්පාදනය කරනු ලබන පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්ත ප්‍රදේශයක් සංරක්ෂණ හෝ සංවර්ධන අරමුණින් රාජ්‍ය අංශය පෙනී නොසිටීම නිසා අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පවතින පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම ක්‍රියාත්මක වීමේ පරස්පරතා පවතින බව හඳුනාගත හැකිය. ඒ සඳහා රාජ්‍ය අංශය ප්‍රධාන වශයෙන් මැදිහත්විය යුතු බවද මෙහෙදී හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපය ආශ්‍රිතව පාර්ශ්වකරුවන් අතර තිබෙන මත භේදාත්මක තත්ත්වයන් රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වකරුවන්ගේ මැදිහත් වීම් සහ ක්‍රියාමාර්ග වලට විශාල ලෙස බලපෑම් කරන බව වග උත්තරකරුවන්ගේ හෙළි කිරීම් මගින් පැහැදිලි විය. එනම් යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපය තුළ පහසුකම් සැලසීමේ අංශය සම්බන්ධයෙන් විවිධ හස්තයන් බලවේගයන් ලෙස කටයුතු කරමින් " පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය" යන්න විකෘති කිරීමට භාජනය කරන බව පහත ප්‍රකාශ මගින් පැහැදිලි වේ.

" වනජීවී එක විදියට ගත්තොත් අපි සෆාරි ජීප් සර්විස් එකට මැදිහත් වෙන්නේ යම්කිසි සීමාවකට විතරයි. එයාලගේ තියෙනව සංගම් 4 ක් හදාගෙන. ඒ සංගම් 4 හැර මේකට පිටින් එන්න දෙන්නේ නැහැ. එහෙම පිටින් එන්න නොදෙන්න එයාලා නීත්‍යානුකූල නොවන බලයක් පෙන්නුම් කරනවා.එයාලා වෙන කෙන්වට මෙතන ඇවිත් සෆාරියක් කරන්න, සවිස් එකක් දෙන්න ඉඩක් දෙන්නේ නැහැ.මේ සංගම් 4 අයට තමයි එයාලා හදා ගත්ත අධිකාරිය බලයක් තියෙන්නේ. ඒ වගේම ප්‍රධාන හෝටල් වලටත් එයාට අන්න්‍ය ජීප් දාන්න දෙන්නේ නෑ මේ ගොල්ලෝ. ඒ කියන්නේ අපි හිල්ටන් එක ගත්තොත් එකට එයාලගේ ජීප් දාන්න දෙන්නේ නෑ මෙගොල්ලෝ කියනවා එයාලගේ ජීප් ගන්න කියලා. අන්න ඒ වගේ නීත්‍යානුකූල නොවන බලපෑමක් මෙයාලා කරනවා. " දොරටු රැකීම" කියලා ඒකාධිකාරයක් මෙකේ ගොඩනැගිලා තියෙනවා. විශේෂයෙන්ම ජීප් සර්විස් එකට තමයි ඒක හැදිලා තියෙන්නෙ " (SSI 04, වන සංරක්ෂණ නිලධාරී,සිතුල්පව්ව, 2023/11/18).

මෙතුළින් පැහැදිලි වන තවත් කරුණක් වන්නේ රාජ්‍ය අංශය ලෙස පාර්ශ්වකරුවන්ගේ මැදිහත්භාවය පාලනය කිරීමට නිසි කළමණාකාරීත්වයකින් යුතු යාන්ත්‍රණයක් නොමැති බවයි. රාජ්‍ය නොවන පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සුබසිද්ධිය උදෙසා රාජ්‍ය අංශය කටයුතු කරන ආකාරය මෙහිදී නිරූපිතය. මෙහිදී හඳුනාගත හැක්කේ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්මයන් අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ බිම් මට්ටම තුළ සාධනය නොවීමට රාජ්‍ය පාර්ශ්වයේ වගකීම් විරහිත අවම මැදිහත් වීම බලපාන බවයි.

රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වකරුවන් ලෙස රජයේ බලපෑම් නිසාවෙන් පාරිසරික සංචරණය යන තාක්ෂණික යෙදුම යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළින් විතැන් වන බව වගඋත්තරකරුවන්ගේ අදහස් දැක්වීම් මත හඳුනා ගැනීමට හැකි විය. එනම් ප්‍රාදේශීය දේශපාලනික බලපෑම් බලවත් වීම, උද්‍යාන පරිපාලනයට තීරණ ගැනීමේ බලය අඩපණ කිරීම, උද්‍යාන පරිපාලනයේ විධාන ආපසු හැරවීම ආදී තත්ත්ව පවතින බව පැහැදිලි විය. පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය තුළ ක්‍රියාවලින් දිරි ගැන්වීමට රජයේ මන්දගාමී ප්‍රතිපත්ති බලපාන බවද එහිදී පැහැදිලි විය.

"යාල කියන්නේ කොයි පැත්තෙන් බැලුවත් මොන දේශපාලන පක්ෂය ආවත් අයිතිකාරයෝ ඉන්නවා.

දේශපාලන වශයෙන් බලපෑම් දැඩිම පාර්ක් එක තමයි වනජීවී එක පැත්තෙන් බැලුවොත් යාල. ජීප් එකක් තහනම් කරපු ගමන් කවුරුම හෝ දේශපාලනෙන් කතා කරනවා. ඊලගට අපි මේක කේන්ට්‍රෝල් කරන්න ගිය ගමන් වාහන 100 ට 200 ට දාමු කියලා ඒ එකක්වත් කරන්න දෙන්නේ නැත්තේ පවතින දේශපාලන රටාවත් එක්ක. කොයි පැත්තට ගියත් මෙකට අයිතිකාරයෝ ඉන්නවනේ ප්‍රධාන දේශපාලන පක්ෂ දෙකම බැලුවත් මේ පැත්ත එක වෙනම බැඳිච්ච රටාවක් තියෙන්නේ. ඒ නින්දා මෙක ඇතුලේ දේවල් ක්‍රියාත්මක කරද්දි බලපෑම් සහගත තත්ත්වයක් තමයි මෑතකාලීනවත් අදත් තියෙන්නේ. ඒක මූලික හේතුවක් යාල තුල පරිසර හිතකාමී සංචාරක ව්‍යාපාරයක් ක්‍රියාත්මක කරන්න බැරි වෙන්න අපි කාලයක් වාහන 600 එක 200 ට බැස්සුවා. ඒක ආයෙම 300 කලා 400 කලා අන්තිමට දැන් මෙකට දාන වාහන වල සීමාවක් නැහැ. ඇත්තටම මේකට හේතුව මෙවට් අදාල තීරණ ගන්න දේශපාලන අධිකාරිය අපිට දෙපාර්තමේන්තුවක් විදියට තීරණ ගන්න නොදෙන එක. එයලා අපිට දෙපාර්තමේන්තුව විදියට තීරණ ගන්න දෙන්නේ නැත්තන් අපි අසරණ යි " (SSI 11, වනජීවී නිලධාරී, පලටුපාන, 2023/11/16).

එසේම යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපය තුළ පාරිසරික සංචාරක ප්‍රතිපත්ති නිසියාකාරයෙන් සිදු නොවීමට ප්‍රබල හේතුසාධක ලෙස රාජ්‍ය පාර්ශ්වය දක්වනුයේ උද්‍යානය ආශ්‍රිත ග්‍රාමීය ප්‍රජාවගේ සමාජීය තත්ත්වය, අධ්‍යාපනික මට්ටම අඩු වීම බවද වග උත්තරකරුවන්ගේ අදහස් දැක්වීම මත පැහැදිලි විය. එසේම අධ්‍යාපන රටාව තුළද රාජ්‍ය මට්ටනින් පාරිසරික සංවරණය පිලිබද දැනුවත්භාවයක් ඇති කිරීමය කටයුතු කල යුතු බවද එහිදී අවධාරණය විය.

" ඔයාලා බලන්න එලියේ සාමාජීය වශයෙන් මේ අවට ඉන්න ප්‍රදේශ වල පාසල්වල පිරිමි ලමයින්ගේ එකම සිහිනය මොකද්ද යාලට ජීප් එකක් දාන එක. ඒකට මාර්කට් එකකුත් හැදිලා තියෙනවා. යාලට ජීප් එකක් දාන කොල්ලෙක් කිව්වම අමුතු ගැම්මක් තියෙනවා මෙහේ සමාජේ. ඒක අපි දැක්ක සමාජීය දෙයක්. ඒකට culture එකක් හැදිලා තියෙනවා කොහොමහරි අවුරුදු 18 වෙලා ලයිෂන් අරගෙන යාලට ජීප් එකක් දාන්න.යාලට ජීප් එක්ක දාන කොල්ලට මාර මාර්කට් එකකුත් තියෙනවා. ඒක සමාජීය දෙයක් නමුත් තියෙන්නේ ඔය ඔක්කොම දාන්නේ මේ යාල බලොක් 01 ටමනේ. දැන්ම මේක control කල යුතු දෙයක්. එයාලා tourism එකේ තියෙන වෙන ඉලක්ක දිහා බලන්නේ නෑ, තව කොච්චර තියෙනවද tourism එක්ක බැඳිච්ච business. ඒවා බලන්නේ නෑ ලේසියිනේ ලිසිං කලා ලක්ෂ 2 ක් විතර දුන්නා ජීජ් එකක් යාලට දැම්මා. ඒව තමයි ප්‍රශ්න මෙච්චර වාහන ප්‍රමාණයක් ඇතිවෙන්නත් මූලික හේතුව ඒක. ඇයි ඒක එක්ක බැඳිච්ච සමාජීය ප්‍රශ්න කවුරුවත් control කරලා නෑ. ඒකට අනිවාරෙන් රාජ්‍ය මැදිහත් වීම් සහ අධ්‍යාපන මට්ටම තියෙන්න ඕන. අධ්‍යාපන මට්ටම නැතුම මේකට ආවම ඒවා හදන්න නෑ." (SSI 03, වනජීවී නිලධාරී, පලටුපාන, 2023/11/16).

ඉහත ප්‍රකාශය මගින් සංචාරක පහසුකම් සපයන පාර්ශ්වයන්ගේ දුර්වල සමාජීය, ආර්ථික, අධ්‍යාපනික කැපවීම් වල ප්‍රතිවිපාක අවධාරණය කරයි. සමස්ථයක් ලෙස තොරතුරු සපයන්නන්ගේ තොරතුරු අනුව, බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් ගමනාන්තයේ පරිසර සංචාරක ආකර්ෂණීය ඉඩම් වඩා පහසු මිලට ගම්වාසීන්ගෙන් මිලට ගෙන ඔවුන් වඩා වැඩි ලාභ ඉපයීමක් සිදු කරනු ලබයි. එහිදී පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ මූලික අංගයක් වන ග්‍රාමීය ප්‍රජාව සවිබල ගැන්වීම එහි යාථාර්තයෙන් සිදු නොවන බව පැහැදිලිය. මේ අනුව වනාන්තරයේ සහ එහි ජෛව විවිධත්වයේ මුරකරුවන් බවට ගැමියන් පත්ව නැති බවත් ග්‍රාමීය ප්‍රජාව සවිබල් ගැන්වී නොමැති බවත් හඳුනාගත හැකි හැකිය. එබැවින් රාජ්‍ය පාර්ශ්වයේ ආඛ්‍යාන අනුව පැහැදිලි වනුයේ පාරිසරික ගැටළු සහිත පරිසර සංචාරක යුගයක් යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ හඳුනාගත හැකි බවය. එසේම ගම්වාසීන්ගේ දුර්වල පාරිසරික කැපවීම මෙම තත්ත්වයන් උඩුගත වීම සඳහා හේතු සාධක වී ඇති බවද පැහැදිලිය.

එලෙසම සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් දත්ත රැස් කිරීමේදී පැහැදිලි වූ තවත් කරුණක් වන්නේ රාජ්‍ය පාර්ශ්වයෙහි දත්ත ලබා ගැනීමට භාවිතා කල කාණ්ඩ විවිධ මත දැරීම පිළිබඳවය. එනම් උදාහරණයක් ලෙස වන ජීවී දෙපාර්තමේන්තුව ගතහොත් එහි ප්‍රධානියා පවසන ලද කරුණු වලට හාත්පසින් වෙනස් වූ කරුණු එම දෙපාර්තමේන්තුවේ පහළ සේවක පිරිස් ලබා දුන් අවස්ථා විය. එම අවස්ථා වලදී පාරිසරිල සංචාරක කර්මාන්තයේ මූලිකාංගයන් සහ ගති ලක්ෂණ සංකල්ප ගත කොට ඇති ආකාරයට වඩා පරස්පරව බිම් මට්ම තුළ ක්‍රියාත්මක වන බවට කරුණු සැපයීය. රාජ්‍ය පාර්ශ්වය තුළින් දත්ත රැස් කිරීමේදී ඇතැම් පාර්ශ්වය රජයට පක්ෂපාතී අදහස් දැක්වීමක් සිදු කිරීමට උත්සහ දැරුවද බහුතර පිරිස බිම් මට්ටම තුළ යථාර්තය ඉස්මතු කිරීමට අදහස් පළ කරන ලදි. එහිදි හෙළි කර ගැනීමට හැකි වූ කරුණු අතර, යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ සතුන්ට ජල වලවල් කැපීමේ මුවාවෙන් නිධන් වස්තු ජාවාරම් සහ මැණික් පතල් පවත්වා ගෙන යාම හා යාල බ්ලොක් 02 කලාපය තුළ අනවසර ගංජා හේන් පවත්වා ගෙන යාම අනාවරණය කර ගැනීමට හැකි විය.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වකරුවන්ගේ කැපවීම පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමේදී සම්මුඛ සාකච්ඡා තුළින් දත්ත රැස් කිරීමේදී රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීයව අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ සිදුවන පරිපාලනමය ගැටළු රාශියක් හඳුනාගැනීමට හැකි විය. එම ගැටලුකාරී තත්ත්ව තුළ අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම බිම් මට්ටම තුළ නිසියාකාරව ක්‍රියාත්මක නොවන බව හඳුනා ගැනීමට හැකි විය . එලෙස හඳුනාගත් පරිපාලනමය ගැටළු පහත පරිදි දැක්විය හැකිය.

- ජාතික වනෝද්‍යාන සංවර්ධන කටයුතු සඳහා රාජ්‍ය අංශයේ අවම මැදිහත්වීම
- සංචාරක ආකර්ෂණය සඳහ රජය මගින් මන්දගාමී ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම

- රාජ්‍ය මැදිහත්වීම සංචාරක පහසුකම් සැලසීම සඳහා පමණක් තිබීම
- ජාතික වනෝද්‍යාන සංරක්ෂණයට වඩා ආදායම් උත්පාදනය සඳහා පමණක් තීරණ ගැනීම
- රාජ්‍ය මැදිහත්වීම පාරිසරික සංචාරක සංකල්ප අභියෝගයට ලක් කිරීම
- යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ ධාරිතා මට්ටම විද්‍යාත්මකව නිර්ණය කර නොතිබීම
- වනජීවීන් පිළිබඳ නොසලකා වාණිජකරණය මත පමණක් තීර්ණ ගැනීම
- අනවසර ඉඩම් අල්ලා ගැනීම් හා අනවසර ඉදිකිරීම් සඳහා ක්‍රියාමාර්ග නොගැනීම
- පරිපාලන යාන්ත්‍රණය ඒකපාර්ශ්වික වීම
- ජාතික වනෝද්‍යානය තුළින් උපයන ආදායමෙන් 5% ක කොටසක් හෝ වනෝද්‍යාන සංරක්ෂණයට නොයෙදවීම
- සංචාරක ප්‍රතිපෝෂණ රැස් කිරීමට ක්‍රමවේදයක් නොමැතිවීම
- විවිධාංගීකරණය වූ සංචාරක අත්දැකීම් ප්‍රවර්ධනය නොකිරීම
- රාජ්‍ය පාර්ශ්වය රාමුවකට කොටු වීම
- අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ ක්‍රියාත්මක වන නීති සැමට එක සමාන නොවීම
- වනෝද්‍යානයේ පහසුකම් සැලසීම ප්‍රමාණවත් නොවීම.
- අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ මාර්ග පද්ධතිය නිසි ලෙස නඩත්තු නොකිරීම
- කසල කළමණාකරණ ක්‍රමවේද නොමැතිවීම

ඒ අනුව රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වයන්ගේ බලපෑම මත පාරිසරික සංචාරක මූලධර්මයන්ට පටහැනි ආකාරයෙන් සිදුවන පරිපාලනමය දූර්වලතා පවතින බව හඳුනාගත හැකිය.

සචාරකයින්

යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ සංචාරක කර්මාන්තය සම්බන්ධව සංචාරකයන්ගේ පාර්ශ්වයෙන් විමසා බලන විට දෙස් විදෙස් සංචාරකයන් විසින් දැක් වූ අදහස් අනුව හඳුනා ගැනීමට හැකි වූ ප්‍රමුඛ කරුණු කිහිපයකි. පහත අඛ්‍යානයන් මගින් එය විස්තරාත්මකව හඳුනාගත හැකිය.

නිතර ඉතාම ජනාකීර්ණ සහ කාර්යබහුල පරිසරයක් යාල ජාතික වනෝද්‍යානට සහ එය අවට කලාපය තුළ නිර්මාණය වී ඇති බව සංචාරකයන්ගේ අදහස් අනුව හඳුනා ගැනීමට හැකි විය. යාල ජාතික වනෝද්‍යානය ශ්‍රී ලංකාවේ වැඩිපුරම සංචාරකයින් පිරිසක් නරඹන ජාතික වනෝද්‍යානය වන අතර එබැවින් එය ජනාකීර්ණ වීමට හේතු වේ. විශේෂයෙන් යාල ජාතික වනෝද්‍යානය එහි විවෘත කාලවලදී දිගු පෝලිම්, තදබදය සහිත ජීප් රථ සහ වනජීවී නැරඹීමේ අත්දැකීමේ ගුණාත්මක භාවය අඩු වන බව වග උත්තරකරුවන්ගේ අදහස් අනුව හඳුනා ගැනීමට හැකි විය.

" මම සහ මගේ ස්වාමිපුරුෂයා අවුරුදු කිහිපයක සිට යාල බලන්න එනවා ලංකාවට පැමිණි විටදී. නමුත් අපි කොරෝනා වලට පෙර ලංකාවට පැමිණෙද්දි වසරේ ඍතු 2 කට විතරයි යාල විවෘත වෙලා තිබුනේ. එම කාලයන් බලලා තමයි අපිත් ලංකාවට එන්න ටිකට් දාන්නේ. හැබැයි දැන් 2022 වගේ ඉදලා මුලු අවුරුදේ පුරාම යාල විවෘත වෙලායි පවතින්නේ. එය ආදායම අතින් ශ්‍රී ලංකාව වගේ පුංචි රටකට හොඳ වෙන්න පුලුවන් නමුත් සත්තු දිහා බැලුවොත් එයාලා පවු. මොකද ජීප් ලොකු ප්‍රමාණයක් මේ ප්‍රදේශයේ දවස ගානේ යන එනකොට ඒ ශබ්ද එක්ක සත්තුන්ගේ දෛනික ක්‍රියාවලි නැති වෙනවනේ. ලොකු පෝලිම් ප්‍රමාණයක් හැම දවසෙම එතකොට ඒක දරන්න අමාරු ධාරිතාවක් ස්වභාව ධර්මයට" (T 06, එංගලන්ත සංචාරකයෙක්,පලටුපාන පිවිසුම,2023/11/20).

පහත දක්වා ඇති අඛ්‍යානය මගින් පැහැදිලි වනුයේ දූර්වල ලෙස කළමනා කරණය කරන ලද සෆාරි චාරිකා පිළිබඳ සංචාරකයන්ගේ අදහස් ය. සමහර සංචාරකයින් උද්‍යානය තුළ සෆාරි සංචාර වල ගුණාත්මක භාවය සහ හැසිරීම ගැන පැමිණිලි කර ඇත. ඇතැම් සෆාරි ක්‍රියාකරුවන් විසින් නොසැලකිලිමත් ලෙස රිය පැදවීම, ජීප් රථවල තදබදය සහ වන සතුන්ගෙන් දුරස්ථව සිටීම, සතුන්ට ආතතිය ඇති කිරීම වැනි උද්‍යාන රෙගුලාසි වලට අනුකූල නොවීම වැනි ගැටළු ඇතුළත් වේ.

" 2002 විතර කාලයෙදි මම යාල බලන්න එද්දි ඇත්තටම සෆාරි ඩ්‍රයි වර්ලගේ පුදුම හිතෙන තරම් විනිත සහ පරිසර හිතකාමී, සාමකාමී බවක් තිබුණා. එයාලගේ ඇඳුමෙන් පැළඳුමෙන් වුනත් මේ රටට ආගන්තුක අපිට ඇති වුනේ ලංකාව ගැන ආඩම්භරයක්. නමුත් දැන් මම කියන්නම ඕනේ විනය බින්දුවයි. එකම අරමුණ ඉපයීම පමණයි. ඒ නිසාම වන සතුන් මත ලොකු ආතතියක් තමයි ඇති වෙලා තියෙන්නේ කිලෝමීටයක් විතර ඇතින් ජේන කොටියෙන් පෙන්නන්න ඩ්‍රයිවර්ස්ලා වෙනම ගානක් කියනවා දැන් යාල සෆාරි කියන එකේ පරිසර හිතකාමී බව නැහැ. ගුණාත්මකත් නැහැ." (T 18, රුසියානු සංචාරකයෙක්, පලටුපාන පිවිසුම, 2023/11/20).

පාරිසරික තිරසාරභාවය පිළිබඳ ගැටළු බොහෝ සංචාරකයන් තුළින් පිළිබිඹු විය. යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ සංචාරක ව්‍යාපාරයේ පාරිසරික බලපෑම පිළිබඳව ඇතැම් සංචාරකයින් කනස්සල්ල පළ කර ඇත. මෙම උත්සුකයන් නුසුදුසු අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ පිළිවෙත්වල සිට වාහන දුම් විමෝචනය නිසා සිදුවන පරිසර දූෂණය දක්වා විහිදේ. වාහන විශාල ප්‍රමාණයක් සෆාරි චාරිකා වල නිරත වන නිසා ඇතිවන බාධා හේතුවෙන් සතුන්ගේ ස්වභාවික වාසස්ථාන සහ හැසිරීම් වලටද බාධා ඇති විය හැකි බව අනාවරණය විය.

" යාල ජාතික වනෝද්‍යානය ලෝකයට සම්පතක් අපි හැම වර්ෂයකම ලංකාවට ආවොත් යාල බලන්න එනවාමයි. එය ඇබ්බැහියක්. එක දෙයක් කියන්න ඕන අපි අවුරුදු කිහිපයක් තිස්සේ යාලට එන්නේ. මෙහි ස්වභාව සෞන්දර්යාත්මක වටපිටාව විඳිනවා වගේම මෙය ඉදිරියටත් ආරක්ෂා කරගන්න ඕන අපි මේ අවුරුදේ අමිහිරි අත් ත්දැකීමකට මුහුණු දුන්නා උද්‍යානය තුලදී, අපි සිටියේ " කිච් බර්ඩ් " නරඹමින් ඒ අතරතුර ඉදිරියේ කොටියෙකු සිටින බව දුරකථනයෙන් අයෙකු දැනුම් දීම

"*WISHWAYA*" Journal of Ruhuna Geography Review
Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

නිසා ඒ දෙසට වේගයෙන් ජීප් රථය රේස් කර ධාවනය කරන්න වුණා. එවිට කළු දුමාරයකින් ඒ වටපිටාව වැසී ගිය තරම්, ඇත්තටම වේදනයි මේ ජීප් රථ නිසි දුම් පරීක්ෂාවකට හෝ යොමු කරනවනම් වටිනවා. මොකද වාහන දුම් උද්‍යානය තුළ සතුන්ට ගහ කොල වලට හානිදායක වෙන්න පුලුවන්.." (T 12, ඇමරිකානු සංචාරකයෙක්,කටගමුව පිවිසුම, 2023/11/20).

පහත ආඛ්‍යාන මගින් යටිතල පහසුකම් සහ පහසුකම් පිළිබඳව සංචාරකයන්ගේ අදහස් හඳුනාගත හැකිය.

යාල ජාතික වනෝද්‍යානයට සෑම වසරකම සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් සංචාරකයන් පැමිණෙන අතර, ඇතැම් සංචාරකයින් වනෝද්‍යානය තුළ නිසි යටිතල පහසුකම් සහ පහසුකම් නොමැතිකම පිළිබඳව අප්‍රසාදය පළකර ඇත. සමස්ත සංචාරකයන්ගේ අත්දැකීමට බලපාන පිරිසිදු හා ක්‍රියාකාරී විවේකාගාර, විනෝද චාරිකා ප්‍රදේශ සහ තොරතුරු මධ්‍යස්ථාන තිබීම සීමිත බව සහ එය කනස්සල්ලට හේතු වන බව වග උත්තරකරුවන්ගේ ප්‍රකාශ මගින් පැහැදිලි වේ.

"අවුරුදු 22 ක් මම යාලට එනවා මගේ බිරිඳත් සමග. අපි තරුණ කාලේ එන්න පටන් ගත්ත ගමන අපි මැදිවියට යනකන්ම ඇවිත්. අපි යාල බලන්න ආපු හැම වතාවකම පලටුපාන පිවිසුම හරහා තමයි යාල නැරඹුවේ. ස්වභාවධර්මයෙන් යාල ජාතික වනෝද්‍යානයට දී තිබෙන දායාද හැරුණු කොට මිනිස් ශ්‍රමය සහ ලක් රජය යාල වෙනුවෙන් යමක් නොකළ තරම් බව සිතෙනවා අවුරුදු 22 කට පෙර වගේම කුඩා කෞතුකාගාරය, විදේශිකයන් සඳහා අවම පහසුකම් සහිත වැසිකිළි පද්ධතිය, විවේකාගාරයක් නොමැති වීම මේ දේවල් එදා සහ අද කිසිම වෙනසක් වෙලා නෑ. අඩුම තරමේ ටිකට් ගන්න වෙලාව එනකම් සංචාරකයන්ට රසවත් ආහාර වේලක් ගන්න පහසුකමක් පලටුපාන පිවිසුමේ නැහැ. විවේක ගන්න ගස් සෙවනක් හැරුණු විට තැනක් නැහැ. මේ දේවල් මම අවුරුදු ගානක් මේ විදියටම තිබුණා දැක්කා. ඇත්තටම සංවර්ධනය විය යුතු ආදායම් උත්පාදිත අංශ මේවා.." (T 13,එංගලන්ත සංචාරකයෙක්,කටගමුව පිවිසුම, 2023/11/20).

මිල - වටිනාකම් අනුපාතය උච්චාවචනය වීම පිළිබඳව සංචාරකයින්ගේ අදහස් පහත අඛ්‍යාන මගින් හඳුනාගත හැකිය. සමහර සංචාරකයින් තමන්ට ලැබෙන සමස්ත අත්දැකීම හා සසඳන විට උද්‍යානය තුළ සෆාරි සංචාර, නවාතැන් සහ අනෙකුත් සේවාවන්හි මිල ඉහළ මට්ටමක පවතින බව ප්‍රකාශ කර ඇත. අධික මිල ගණන් පිළිබඳ මෙම සංජානනය අතෘප්තියට සහ මුදල් සඳහා අපේක්ෂිත වටිනාකම නොලැබීමේ හැඟීමට හේතු වන බව වග උත්තරකරුවන්ගේ ප්‍රකාශ අනුව පැහැදිලි විය.

"ඇත්තෙන්ම යාල සෆාරි යන්නේ අපි හරි සතුටින් මේක කොටි පාරදීසයක් කියන එක විදින්නම් තමයි අපි ලංකාව එන්නේ. හැබැයි ඉතින් නරක දේ මෙහෙදි කොටියා මාර්කට් කරනවා අපිට ලොකු ගණන් වලට. එහෙම හොඳ නැහැ මොකද ලංකාවේ මිනිස්සුන්ට වඩා තුන්ගුණයක වගේ ප්‍රවේශ පත්‍ර ගාස්තුවකුත් අපෙන් අය කරනවනේ. අනිත් දේ තමයි ඩොලර් 300 ගෙවලා ඉන්න වටින තත්ත්වෙට යාල සංචාරක බංගලා සංවර්ධනට කරලා නැහැ.." (T 14, ප්‍රංශ ජාතික සංචාරකයෙක්,කටගමුව පිවිසුම, 2023/11/20).

යාල ජාතික වනෝද්‍යානය නැරඹීමට පැමිණෙන සංචාරකයන් ලෙස සැලකෙන තවත් කාණ්ඩයක් ලෙස ආගමික වන්දනාකරුවන් හඳුනාගත හැකිය. ඔවුන් ජූලි මාසයේ මැද භාගයේදී කතරගම වෙත යාපනයේ සිට පාගමනින් පැමිණෙන අතර යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ බ්ලොක් 02 සහ 03 කලාප හරහා ඔවුන් කතරගමට ගමන් කිරීම සිදුවේ. එම කාල වකවානුව තුළදී ආගමික වන්දනාකරුවන් සැලකිය යුතු පරිසර දූෂණයක් සිදු කරන බව ක්ෂේත්‍ර නිරීක්ෂණයේදී හඳුනා ගැනීමය හැකිවිය. ඔවුන් යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ එළිමහන් කළාපය තුළ ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම, මළ අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම, සංවේදී ශාක විශේෂ සහිත ස්ථානවල ඉවුම් පිහුම් කටයුතු සඳහා ගිනි මැල ගැසීම , වන සතුන් බිය වදින ආකාරයෙන් ඝෝෂා තැබීම ආදිය සිදු කරන බව හඳුනා ගැනීමට හැකි විය.

බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්

බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් හට දේශීය ප්‍රජාව කෙරෙහි ධනාත්මක සහ ඍණාත්මක බලපෑම් ඇති කළ හැකිය. විභව ඍණාත්මක බලපෑම් පිළිබඳ උදාහරණ කිහිපයක් පහත අඛ්‍යාන සහ විස්තර කිරීම් මගින් හඳුනාගත හැකිය.

ග්‍රාමීය ආර්ථික කාන්දු වීම් පිළිබඳව සාකච්ඡා කරන විට බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් වෙළඳ පොළ ආධිපත්‍යය දරන විටදී, සංචාරක ආදායමෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් දේශීය ප්‍රජාවෙන් පිටතට ගලා යයි. සංචාරක කර්මාන්තය තුළ තරඟ කිරීමට හෝ සාධාරණ ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට දේශීය ව්‍යාපාර තුළින් අරගල කළ හැකි බැවින් බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් වෙළඳ පොළ ආර්ථිකය තමා සන්තක කොට ගැනීම ප්‍රජාවේ ආර්ථික සංවර්ධනයට බාධාවක් විය හැකි බව වග උත්තරකරුවන්ගේ ප්‍රකාශ මගින් පැහැදිලි විය. අද ඉතින් යාලට එන පාර දෙපැත්තේ දෙහි වීදුරුවක් විකුණුවත් ඒ පිටගම්කාරයෙක්" (OTF 11, ප්‍රදේශවාසියෙක්, කතරගම, 2023/11/18).

එසේම සූරාකෑම යන සාධකය පිළිබඳව සලකා බලන විට ඇතැම් අවස්ථාවලදී, බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් අඩු වැටුප් ගෙවීමෙන්, අසාධාරණ කම්කරු පිළිවෙත්වල යෙදීමෙන් හෝ දේශීය කම්කරු නීති නොසලකා හැරීමෙන් දේශීය ප්‍රජාව සූරාකෑම සිදුකරන බව ද සම්මුඛ සාකච්ඡා තුළදි හෙළි විය.
පාරිසරික බලපෑම් පිළිබඳව සලකන විට බාහිර සැපයුම්කරුවන් විසින් පහසුකම් සපයන වගකීම් විරහිත සංචාරක භාවිතයන් පරිසරයට හානි පමුණුවන අතර එය ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවට ඍජුවම බලපායි. පරිසර දූෂණය, වාසස්ථාන විනාශය, ස්වභාවික සම්පත් ක්ෂය වීම, සංස්කෘතික හා ස්වභාවික උරුමයන් පිරිහීම උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැකිය.

සංචාරක ව්‍යාපාරය දේශීය සංවර්ධනයට සහාය වීම, සංස්කෘතිය සහ පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම සහ ප්‍රජා

සාමාජිකයින්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ යහපැවැත්මට ගරු කිරීම සහතික කිරීම සඳහා බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජා සාමාජිකයින් එක්ව කටයුතු කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. සහයෝගීතාවය සහ වගකීම් සහිත සංචාරක භාවිතයන් මෙම ඍණාත්මක බලපෑම් අවම කර ගැනීමට සහ දේශීය ප්‍රජාව සඳහා සංචාරක ව්‍යාපාරයේ විභව ප්‍රතිලාභ උපරිම කිරීමට උපකාරී වේ.

ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාව

පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරවල සාර්ථකත්වය සඳහා දේශීය ප්‍රජාව තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. පරිසරය සංරක්ෂණය කිරීම සහ තිරසාර භාවිතයන් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ඔවුන් සැලකිය යුතු ධනාත්මක බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය. නමුත් එම භූමිකාව නිසි ලෙස කළමනාකරණය නොකළහොත් ඍණාත්මක ප්‍රතිවිපාක ද තිබිය හැකි බව දත්ත රැස් කිරීමේදී වගඋත්තරකරුවන් ලබාදුන් පිළිතුරු මත හඳුනා ගැනීමට හැකි විය.

ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ ධනාත්මක භූමිකාව

සංරක්ෂණ ප්‍රයත්න දැරීම - ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් බොහෝ විට තම පරිසරය සමඟ ගැඹුරින් මුල් බැසගත් සම්බන්ධතා ඇති අතර ස්වභාවික සම්පත් සංරක්ෂණය කිරීමේ වැදගත්කම අවබෝධ කර ගනී. නැවත වන වගාව, වනජීවී ආරක්ෂාව සහ ජෛව විවිධත්වය පවත්වාගෙන යාම වැනි සංරක්ෂණ ප්‍රයත්නයන් සඳහා ඔවුන්ට ක්‍රියාකාරීව සහභාගී විය හැක. නිදසුනක් වශයෙන්, යාල ජාතික වනෝද්‍යානය අසල ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් කැදලි බිම් ආරක්ෂා කරමින් සහ වගකිවයුතු සංචාරක භාවිතයන් ප්‍රවර්ධනය කරමින් අනවසර මසුන් පන්න කිරීමේ ක්‍රමවේද සිදු නොවන අන්දමට සංරක්ෂණ ප්‍රයත්නවල සක්‍රියව නියැලී සිටින බවත් පලටුපාන පිවිසුම ආශ්‍රිතව වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සතු ඉඩම් තුළ සතුන් දඩයම් කිරීමට ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ විරෝධතාවය එල්ල කරන බවත් වගඋත්තරකරුවන්ගේ ප්‍රකාශ මගින් පැහැදිලි විය.

"දැන් අවුරුදු දෙක තුනකට කලින් ඒ කියන්නේ කොරෝනා මුල් කාලේ පලටුපාන හරියේ පුදුම විදියට වල් ඌරන්, මුවන් , ගෝනුන් මස් වලට ඝාතනය කලා. හැබැයි ඒ තිස්සමහාරාම යෝධකණ්ඩිය මිනිස්සු නෙමෙයි කතරගම රණ්මිණිතැන්නේ මිනිස්සු. මොකද ගමේ මිනිස්සු මේකට තදින්ම විරුද්ධ වුණා. ගමේ මිනිස්සු එකතු වෙලා එහෙම කීප දෙනෙක්ම වනජීවී එක ඉස්සරහම ගස් බැන්දා" (LC 17, ප්‍රදේශවාසියෙක්,යෝධකණ්ඩිය, 2023/11/22).

ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහ සවිබල ගැන්වීම - පාරිසරික සංචාරක මුලපිරීම් මගින් ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් ආර්ථික හා සමාජීය වශයෙන් සවිබල ගැන්වීමට හැකිය. රැකියා අවස්ථා, පුහුණුව සහ ධාරිතා ගොඩනැංවීමේ වැඩසටහන් ලබා දීමෙන්, ප්‍රජාව වැඩි දියුණු කළ ජීවනෝපායන් සහ ජීවන තත්ත්වයෙන් ප්‍රතිලාභ ලබයි. උදාහරණයක් ලෙස යාල ජාතික වනෝද්‍යානය අවට ජනතාව, ඔවුන්ගේ පාරම්පරික භූමියේ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යන අතර, ඔවුන්ගේ සංස්කෘතික උරුමයන් ආරක්ෂා කරමින් තිරසාර ආදායම් මාර්ගයක් ලබා දෙයි.

"වන ජීවී එකෙන් පටන් ගත්ත ජනවිභිදුම්කරණ ව්‍යාපෘතිය යටතේ තිස්සමහාරාමය, යෝධකණ්ඩිය වගේම පලටුපාන, යකඳුර හරියේ ඉන්න ගමේ මිනිස්සුන්ට ගොඩක් ප්‍රතිලාභ ලැබුණා. ඒ කියන්නේ ඒ වැඩසටහනෙන් යාල ජාතික වනෝද්‍යානය පදනම් කරගත්ත ස්වයං රැකියා ගොඩාක් මිනිස්සුන්ට හඳුන්නලා දුන්නා. කෝමාරිකා වගාව, සිහිවටන නිර්මාණය වගේ ඒවා එතනදී ප්‍රධාන වුණා. ගමේ මිනිස්සු වවන කෝමාරිකා වනජීවී එකෙන් හොඳ මිලකට මිලදී අරන් සංචාරකයන් වෙනුවෙන් කෝමාරිකා පානයන් සකසා දීමේ වැඩපිළිවෙලක් තමයි එතන ක්‍රියාත්මක වුනේ. ඒක මුල් අඩිතාලම කරගෙන යාල ජාතික වනෝද්‍යානය අඩිතාලම කරගෙන ගමේ ගොඩක් අය දරිද්‍රතාවයෙන් මිදුනා" (LC 18, ප්‍රදේශවාසියෙක්, පලටුපාන 2023/11/21).

සංස්කෘතික සංරක්ෂණය - පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය බොහෝ විට ප්‍රදේශයක සංස්කෘතික අංගයන් ඉස්මතු කරයි, දේශීය සම්ප්‍රදායන් අගය කිරීමට සහ ගරු කිරීමට සංචාරකයන් දිරිමත් කරයි. සංස්කෘතික භාවිතයන්, සාම්ප්‍රදායික ශිල්ප, සංගීතය සහ ජනප්‍රවාද ප්‍රදර්ශනය කිරීමෙන් දේශීය ප්‍රජාවට ආදායම් උපදවන අතරම ඔවුන්ගේ උරුමය සුරැකිය හැකිය. නිදසුනක් වශයෙන් තිස්සමහාරාම, කිරින්ද, යෝධකණ්ඩිය ප්‍රජාව ඔවුන්ගේ සංස්කෘතික සම්ප්‍රදායන් පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපෘතිවලට සාර්ථකව ඒකාබද්ධ කර ඇත එනම් යාල ජාතික වනෝද්‍යානයෙහි නැගෙනහිර මායිම් කලාපය වන සිතුල්පව්ව විහාර ආරාම රක්ෂිතය සඳහා ප්‍රවේශ මාර්ගය ආදී කාලයේ සිටම කොන්ක්‍රීට් අතුරා පිළිසකර කරන ලද මාර්ගයක් කරලීමට ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ දැඩි විරෝධතාවයක් පවතී. එයට හේතුව එම ප්‍රවේශ මාර්ගය ආරම්භක ස්ථානයේ සිටම පූජා භූමිය පුරාවටම සංස්කෘතික විවිධත්වය විදහාපාන බැවිනි.

"මං මේ ගමේ ජීවත් වෙන්නේ දැන් අවුරුදු 52 ක වෙලේ ඉඳලා. මම පොඩි කාලේ දැක්ක සිතුල්පවුවම තමයි මම අද දකින්නෙත්. සිතුල්පව්වේ ලොකු හාමුදුරුවෝ සංචාරක කර්මාන්තෙට හයියක් වුණා. හැබැයි සංස්කෘතියට අත තියන්න දුන්නේ නෑ. ලොකු තැන් වලින් එක එක විදියට ආවා සිතුල්පවුවට යන පාර තාර දාන්න . හැබැයි ගමයි පන්සලයි ඒකට ඉඩ නොදුන්න නිසා මේ සංස්කෘතික පරිසරය එන විදේශිකයොන්ටත් අමුවෙන්ම විඳගන්න පුලුවන් වෙලා තියෙනවා..." (LC 25, ප්‍රදේශවාසියෙක්, කතරගම,2023/11/22).

ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ ඍණාත්මක භූමිකාව

පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය තිරසාර භාවිතයන් සහ සංරක්ෂණ ප්‍රයත්නයන් ප්‍රවර්ධනය කරන අතර, දේශීය ප්‍රජාවට නොදැනුවත්වම කර්මාන්තයට අහිතකර බලපෑම් ඇති කළ හැකිය.

අධි සංවර්ධනය සහ සම්පත් ක්ෂය වීම - පරිසර සංචාරක ස්ථාන ආශ්‍රිතව පාලනයකින් තොරව සංවර්ධනය වීම ස්වභාවික වාසස්ථාන විනාශ වීමටත් ජලය, ඉන්ධන දැව සහ දේශීය ශාක වැනි සම්පත් ක්ෂය වීමටත් හේතු විය හැක. ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාව මෙම සම්පත් තම අවශ්‍යතා සඳහා ගසාකන විට, එය පරිසර පද්ධතියේ සියුම් සමතුලිතතාවයට හානි කළ හැකිය. සම්මුඛ සාකච්ඡා මගින් දත්ත රැස් කිරීමේදී වගඋත්තරකරුවන් සැපයූ පිළිතුරු සමඟ එය එය සනාථ විය.

"යාල කියන්නේ ලොකු සම්පතක්. ඒ වුනාට අපේ ගම්වල ගොඩක් අය ක්ෂණික මුදල් හොයනවා මිසක මේකෙන් ගන්න පුලුවන් උපරිම දේ ගන්න දන්නේ නෑ. අපේ අය කරන්නේ වන සංරක්ෂණ එකෙන් හේන් වලට ඉඩම් අරන් ලොකු ගනන් වලට කොළඹ මහත්තුරුන්ට විකුණලා අත පිහදාගන්න එක. එක්කෝ වටින ගස් ටික කපලා විකුණලා දාලා ගානක් හොයාගන්නවා..." (LC 06, ප්‍රදේශවාසියෙක්, යෝධකණ්ඩිය, 2023/11/23).

දූෂණය සහ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය - යාල ජාතික වනෝද්‍යානට ආශ්‍රිත ක්ෂේත්‍ර නිරීක්ෂණයේදී හඳුනාගැනීමට හැකි වූ ප්‍රධාන කරුණකි. ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවට නිසි අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ උපාය මාර්ග නොමැති නම්, එය දූෂණය වැඩි වීමට හේතු විය හැක. අපද්‍රව්‍ය දැමීම, ප්ලාස්ටික්, අපද්‍රව්‍ය හෝ වෙනත් අපද්‍රව්‍ය නුසුදුසු ලෙස බැහැර කිරීම ප්‍රදේශයේ දර්ශනීය සුන්දරත්වයට සහ පාරිසරික සෞඛ්‍යයට බලපෑම් ඇති කළ හැකි අතර, එය සංචාරකයින්ගේ ආකර්ෂණය අඩු කරයි.

"පලටුපාන පිවිසුමේ තරමක් දුරටහොඳ කළමණාකාරණයක් තියෙනවා. නමුත් කටගමුව පිවිසුම නම් ජරා වලක්..." (LC 08, ප්‍රදේශවාසියෙක්, තිස්සමහාරාම, 2023/11/21).

පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය යනු පරිසරය සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාව පිළිබඳ දැනුවත්භාවය වටා කේන්ද්‍රගත වන සංචාරක ව්‍යාපාරයකි. පාරිසරික සංචාරකයින් වශයෙන්, ඉලක්කය වන්නේ ප්‍රදේශයේ ජනතාවගේ යහපැවැත්ම සහ සොබාදහම මනසේ තබාගෙන ප්‍රදේශයකට යාමයි. පරිසරයට ගරු කිරීම පමණක් නොව, හැකි සෑම විටම එය ක්‍රියාශීලීව වැඩිදියුණු කළ යුතුය. TIES විසින් වෙළෙඳපොළ පරිසර සංචාරක මෙහෙයුම් වලදී යෙදිය යුතු වැදගත් මූලධර්ම 8 ක් හඳුනාගෙන ඇත. එනම්,

- කායික, සමාජීය, චර්යාත්මක සහ මානසික බලපෑම් අවම කිරීම.
- පාරිසරික හා සංස්කෘතික දැනුවත්භාවය සහ ගෞරවය ගොඩනැගීම.
- සංචාරකයන්ට සහ සත්කාරකයන්ට ධනාත්මක අත්දැකීම් ලබා දීම.
- සංරක්ෂණය සඳහා සෘජු මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ ලබා දීම.
- දේශීය ජනතාවට සහ පෞද්ගලික කර්මාන්ත සඳහා මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ උත්පාදනය කිරීම
- සත්කාරක රටවල දේශපාලන, පාරිසරික සහ සමාජ දේශගුණයන් කෙරෙහි සංවේදීතාව ඉහළ නැංවීමට උපකාර වන සංචාරකයින්ට අමතක නොවන අර්ථකථන අත්දැකීම් ලබා දීම
- අඩු බලපෑම් සහිත පහසුකම් සැලසුම් කිරීම, ඉදිකිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවේ අයිතිවාසිකම් සහ අධ්‍යාත්මික විශ්වාසයන් හඳුනාගෙන ඔවුන් සමඟ හවුල් වී බලගැන්වීම් ඇති කිරීමට කටයුතු කිරීම (TIES, 2019).

මෙම මූලධර්ම 8 ඔස්සේ අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය සංකල්පගත කොට ඇති ආකාරය සහ එය ක්‍රියාත්මක කිරීම අතර වෙනස විමර්ශනය කිරීම සිදුකරනු ලබයි.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය ක්‍රියාත්මක වීමේදී පාරිසරික සංචාරක මූලධර්මයන් සංකල්පගතකර ඇති ආකාරය සහ එය ක්‍රියාත්මක වීම අතර පරස්පරතාවක් පවතීද යන්න සොයා බැලීමේදී වෙළඳපොළ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්ත මෙහෙයුම් වලදී " කායික, සමාජීය, චර්යාත්මක සහ මානසික බලපෑම් අවම කිරීම" යන මූලධර්මය ක්‍රියාත්මක වීම පිළිබඳව සොයා බැලිය යුතුය. අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම ක්‍රියාත්මක වීම පිළිබඳව සොයා බැලීම සඳහා සිදුකරන ලද ප්‍රශ්නාවලි සමීක්ෂණය තුළදී පැහැදිලි වූ ආකාරයට කායික, සමාජීය, චර්යාත්මක සහ මානසික බලපෑම් සිදුවන්නේද යන්න පිළිබඳ ප්‍රතිචාරකයන් 90 දෙනෙකුගෙන් ලබාගත් දත්ත මත 95% ක් එසේ සිදුවන බවට ප්‍රතිචාර දක්වන ලදි.

සමාජ බලපෑම්වලට අධ්‍යයන ප්‍රදේශයෙහි පර්යන්ත කලාපවල සංවර්ධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම ඇතුළත් වේ. මෙම පරිසර සංචාරක ගමනාන්ත බොහොමයක් විශාල නගරවලින් ඈත ප්‍රදේශවල දක්නට ලැබෙන බැවින් සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයන් ඇතැම් අවස්ථාවලදී ප්‍රදේශයේ සමාජීය බලපෑම් ඇති කිරීමට හේතු වන බව ප්‍රශ්නාවලි සමීක්ෂණය මගින් දත්ත රැස් කිරීමේදී හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. එයට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපානු ලබන්නේ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාව අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ සංවර්ධනය යන්න වැළඳගනු ලබන ආකාරය බවද හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

සුරාකෑමේ සංකීර්ණතා, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ ආර්ථික විෂමතා පිළිබඳව සංවේදීව මෙම ගැටලුවට ප්‍රවේශ වීම වැදගත් වන අතර, ඊට සම්බන්ධ පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් සහ ගෞරවය ආරක්ෂා කිරීමට කටයුතු කල යුතුය. පාරිසරික සංචාරක සන්දර්භය තුළ ගණිකා වෘත්තියේ මතුවීම ආමන්ත්‍රණය කිරීමෙන්, ශ්‍රී ලංකාවට සදාචාරාත්මක සහ තිරසාර භාවිතයන් ආරක්ෂා කරන, අවදානමට ලක්විය හැකි ජනගහනය ආරක්ෂා කරන සහ එහි සමාජයේ සමස්ත යහපැවැත්මට දායක වන සංචාරක කර්මාන්තයක් ගොඩනගා ගත හැකිය.

එහිදී මූලික වශයෙන් හඳුනාගැනීමට හැකි වූයේ චර්යාත්මක බලපෑම් ඇති කිරීමට ප්‍රධාන පාර්ශ්වය ලෙස

© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

ක්‍රියා කරනුයේ සෆාරි ජීප් රථ පාර්ශ්වය බවය. සෆාරි ජීප් රථ රියදුරන්ගේ විනය විරෝධී ජීප් රථ ධාවනය අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ දරුණු චර්යාත්මක බලපෑම් ඇති කිරීමට සමත් වී තිබේ. එතුළින් ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ සත්ත්ව විශේෂ වලට සහ ශාක ප්‍රජාවට බලපෑම් ඇති වීම සිදුවේ. යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ සංචාරක ජීප් රථ රියදුරුවරුන් අධික වේගයෙන් රිය ධාවනය, විශාල ලෙස නලා නාද කිරීම, වැරදි මංතීරු භාවිතය ආදි ගැටලුකාරී තත්ත්ව නිසාවෙන් කලාපය තුළ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම ප්‍රශ්නාර්ථයට ලක්ව ඇතිබව පැහැදිලි විය.

එසේම අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම යාල ජාතික වනෝද්‍යානය තුළ නිරීක්ෂණය කිරීමට හැකි වූ සුලභ තත්ත්වයකි. සංචාරකයින් අතරින්ද දේශීය සංචාරකයන් මෙම ගැටලුව ඇති විමට ප්‍රධාන පාර්ශ්වයක් ලෙස සැලකිය හැකිය. මන්දයත්, විදේශීය සංචාරකයන් බොහෝ පිරිසක් " Eco" සංකල්පය තදින් වැළඳසිටින බැවිනි. දේශීය සංචාරකයන් තමන් රැගෙන පැමිණෙන ප්ලාස්ටික් , පොලිතීන් වනෝද්‍යාන කලාපය තුළ අවිදිමත් ලෙස බැහැරලීම නිරීක්ෂණය මගින් හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ හඳුනාගැනිමට හැකි වූ චර්යාත්මක බලපෑම් අතර සංචාරායන් සතුන්ට ආහාර දැමීම ද හඳුනා ගැනීමට හැකි විය. සංචාරකයන් සතුන්ට ආහාර දැමීම මගින් වන සතුන් සෆාරි ජීප් රථ ආසන්නයට පැමිණ ආහාර ලබා ගැනීමට හුරු වීම නිසාවෙන් වන සතුන් වාහන වල ගැටීමේ ප්‍රවණතාව වැඩි වී තිබේ. එසේම වන සතුන් එම ක්‍රමවේදයට හුරු වීම ඔවුන්ගේ දෛනික ආහාර දාම ක්‍රියාවලිය අක්‍රමවත් වීමට හේතු වන බවද හඳුනාගැනීමට හැකි විය.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුල හඳුනාගැනීමට හැකිවූ චර්යාත්මක ගැටළු අතර වන සතුන් දඩයම් කිරීම හඳුනා ගැනීමට හැකිවිය. යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ මායිම් තුළ වන සතුන් දඩයම් කිරීම නීතිවිරෝධී වන අතර, උද්‍යානය එහි විවිධ වෘක්ෂලතා හා සත්ත්ව විශේෂ සංරක්ෂණය හා සංරක්ෂණය සඳහා කැප වූ ආරක්ෂිත ප්‍රදේශයක් වේ. වන සතුන් ආරක්ෂා කිරීම සහ පරිසර පද්ධතිය තුළ පාරිසරික සමතුලිතතාවය පවත්වා ගැනීම සඳහා වනෝද්‍යාන කළමනාකරණය, රජයේ ආයතන සහ සංරක්ෂණ සංවිධාන සමඟ එක්ව මෙම රෙගුලාසි දැඩි ලෙස ක්‍රියාත්මක කරයි.

පරිසර හිතකාමී බව සහ පරිසරයට අවම බලපෑමක් සිදු කිරීම යන්න පිළිබඳව සලකා බැලීමේදී ක්ෂේත්‍රිය නිරීක්ෂණයේදී හඳුනාගැනීමට හැකි වූයේ ආන්දෝලනාත්මක තත්ත්වයකි.එනම්, යාල ජාතික වනෝද්‍යානයෙහි වනජීවී නැරඹීම ඉහළ මට්ටමක පවතින විට කාල පරිච්ඡේද දෙකක් ඇති අතර, බොහෝ සංචාරකයින් සහ සෆාරි සංචාර ක්‍රියාකරුවන් උද්‍යානයට පැමිණෙන්නේ මෙම කාලවලදී ය. මෙම කාලවලදී, උදේ 6-10 සහ සවස 4-6, වන සතුන් වනෝද්‍යානය තුළ මාර්ග ජාලයෙන් පැහැදිලිව පෙනෙන ජල වළවල් වෙත පැමිණීම නැරඹීමට හැකි වේ.සංචාරකයින් සඳහා ඇත්තේ එක් ඇතුල්වීමේ/පිටවීමේ ස්ථානයක් සහ සීමිත මාර්ග ජාලයක් පමණි.

එබැවින්, කාර්යබහුල කාලවලදී වන සතුන් නැරඹීම සඳහා එකවර වාහන 150 ක් පමණ උද්‍යානයට පැමිණිය හැකිය. මෙය සංචාරකයින්ගේ අත්දැකීම්වල ගුණාත්මක භාවයට සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කළ හැකිය. සෆාරි සංචාරක ක්‍රියාකරුවෙකු ඇස්තමේන්තු කරන්නේ ඔහුගේ සේවාදායකයින්ගෙන් සියයට 25 ක් පමණ අනෙකුත් ක්‍රියාකරුවන් සහ මෙම ක්‍රියාකරුවන් නිසා සතුටුදායක නැරඹීමක් නොමැතිකම ගැන පැමිණිලි කරන බවයි.

ධාරිතාව ඉක්මවා යාම නරඹන්නන්ගේ තෘප්තිය අඩු කරනවා පමණක් නොව වන සතුන්ට සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කරයි. නිදසුනක් වශයෙන්, වඩාත් හුදකලා හෝ ජනප්‍රිය සතෙකු දුටු විට, සතා දුටු තැන වාහන ගණනාවක් රැස් වේ. වාහන එකතු වීමත් සමඟ සෆාරි සංචාරක ක්‍රියාකරුවන්ට සත්වයා සමීපව දැක බලා ගැනීමට විවිධ බලපෑම් එල්ල කරයි. මෙමගින් ඇතැම් විට වාහන මාර්ග පද්ධතියෙන් ඉවත්ව සතුන් වෙත කඩාවැදීම සිදුවේ. පැහැදිලිවම, මෙය වනජීවීන්ගේ ස්වභාවික හැසිරීම් වෙනස් කළ හැකිය. මීට ආසන්නතම උදාහරණය ලෙස යාල බ්ලොක් 01 කලාපයෙහි කළු දිවියා එළි නොබැසීම පෙන්වා දිය හැකිය.

අපද්‍රව්‍ය සහ ශබ්ද දූෂණය යාල නැරඹීමෙන් ඇති වන වැදගත් අහිතකර බලපෑම් දෙකකි. සංචාරකයින් විසින් නිර්මාණය කරන ලද අපද්‍රව්‍ය යාල පාරිසරික ඒකාග්‍රතාවයට සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කරයි. එදිනෙදා ජීවිතයේදී ශ්‍රී ලාංකිකයන් වාහනවලින් කුණු ඉවත දැමීමට පුරුදු වී සිටින අතර උද්‍යාන කළමනාකරුවන් අපේක්ෂා නොකළ ද යාල නගරයේ මෙම හැසිරීම දිගටම පවතී. වනජීවී සහ ආගමික සංචාරකයින්ගෙන් කසළ මාර්ග ජාලයේ සහ විශේෂයෙන් බංගලා, කඳවුරු අඩවි සහ ආගමික ස්ථාන අවට පැහැදිලිව දැකගත හැකිය. බොහෝ බංගලා ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ දැවැන්ත කසළ ඉඟි බවට පත්ව ඇත. මා විසින් සිදු කරන ලද ස්ථානීය පරීක්ෂා කිරීම් වලදී කුණු දැමීම් පිළිබඳව පැහැදිලිව දැකගත හැකි විය. බංගලාවේ පදිංචිකරුවන්ට සහ කඳවුරුවල පදිංචිකරුවන්ට කුණු ඉවත් කිරීම සඳහා ප්ලාස්ටික් බෑග් භාවිතා කළද සාමාන්‍යයෙන් ඒවා අක්‍රමවත්ව අතහැර දැමීමත් උද්‍යානය තුළ කසළ හැසිරවීමට විධිමත් යාන්ත්‍රණයක් නොමැති නිසාත් කසළ සම්බන්ධ ගැටළු ඇතිව තිබේ. කිරීම. වීදුරු, ටකරන්, ප්ලාස්ටික් ඇතුළු අපද්‍රව්‍ය බොහෝ විට බංගලා භාරකරුවන් විසින් බංගලාවලට ආසන්න වළවල්වල පුළුස්සා දමයි. නාස්තියේ පැහැදිලි ප්‍රතිවිපාකයක් වන්නේ පහසුකම් අහිමි වීමයි. මීට අමතරව, වන සතුන් කුණු කසළවලට පුරුදු විය හැකි අතර ඔවුන්ට භෞතික හානි ද සිදුවිය හැකිය. ස්ථානීය චාරිකා වලදී විවිධ සත්ව විශේෂයන් කුණු ගොඩවල් හරහා ආහාර සොයන අයුරු සටහන් විය. කසළ නිසා ඇති වන කපුටන් දේශීය පක්ෂි විශේෂවලට දැඩි ලෙස බලපෑම් කළ හැකි වීම කසළ පිළිබඳ තවත් ගැටලුවකි. මෙම ගැටලුව පිළිබඳව සංචාරකයන් දැනුවත් කිරීම සඳහා රට පුරා විවිධ ආරක්ෂිත ප්‍රදේශවල අර්ථකථන පුවරු සවි කර ඇත.

යාලජාතික වනෝද්‍යානයට නරඹන්නන් පැමිණ

සිටින්නේ ස්වභාව සෞන්දර්යය අගය කිරීමට සහ ස්වදේශික වන සතුන් ඔවුන්ගේ ස්වභාවික පරිසරය තුළ නිරීක්ෂණය කිරීමට මිස දඩයම් ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදීමට නොවේ. උද්‍යානය සංවිධානාත්මක සෆාරි චාරිකා පිරිනමනු ලබන අතර, පුහුණු මාර්ගෝපදේශකයන් විසින් ආරක්ෂිත දුර සිට සතුන් නිරීක්ෂණය කිරීමට සහ ඡායාරූප ගැනීමට නරඹන්නන් මෙහෙයවන අතර, වගකීම් සහ තිරසාර වනජීවී සංචාරක ව්‍යාපාරයේ වැදගත්කම තවදුරටත් අවධාරණය කරයි.

යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ කළමනාකාරීත්වය, බොහෝ සංරක්ෂණ ප්‍රදේශ මෙන්ම, දඩයම් කිරීම වැනි නීති විරෝධී ක්‍රියාකාරකම්වලට එරෙහිව අභියෝගවලට මුහුණ දෙයි. දඩයම් කිරීම උද්‍යානය තුළ ඇති සියුම් පාරිසරික සමතුලිතතාවයට සැලකිය යුතු තර්ජනයක් ඇති කරයි. එමගින් විවිධ සත්ත්ව විශේෂවල ගහනයට බලපෑම් ඇති කිරීම සහ ස්වාභාවික පරිසරයට බාධා කිරීම සිදුවේ. මෙම නීතිවිරෝධී දඩයම් ක්‍රියාකාරකම උද්‍යානයේ සුවිශේෂී ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම අරමුණු කරගත් සංරක්ෂණ ප්‍රයත්නයන් ද අඩපණ කරයි. ප්‍රශ්නාවලි සමීක්ෂණය මගින් රැස් කරගත් දත්ත අනුව පැහැදිලි වූයේ යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ පර්යන්ත කලාපීය සුදුවැලිපැලැස්ස සහ රණ්මිනිතැන්න ග්‍රාමයන් තුළ වැඩි වශයෙන් වෘත්තීමය දඩයම්කරුවන් සිටින බවය.

5. නිගමන

අධ්‍යයනයේ මූලික පරමාර්ථය වූයේ ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම සංකල්පගතවී පවතින ආකාරය සහ එය ක්‍රියාත්මකවීම අතර පරස්පරතාවයක් පවතීද යන්න සොයා බැලීම ය. පරමාර්ථය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා, පළමුව, පරිසර සංචාරක සංකල්පය සහ එහි මූලධර්ම නිදර්ශනය කරන ලදී. පුළුල් අර්ථයකින්, පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය යනු ස්වභාවධර්මය වර්තමාන සහ අතීත සමාජ-සංස්කෘතිය, වනජීවී, භෞතික ලක්ෂණ සහ ගමනාන්තවල ස්වභාවික ඉතිහාසය ඇතුළුව භුක්ති විඳීම සහ අගය කිරීම සඳහා ස්වභාව ධර්මය නැරඹීම ලෙස අර්ථ දක්වා ඇත. ඒ අතරම, නිශ්චිත අර්ථයෙන් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය නිර්වචනය කර ඇත්තේ ස්වභාවධර්ම සංරක්ෂණය, ස්වභාවධර්මය මත පදනම් වූ අධ්‍යාපනය සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවට ප්‍රතිලාභ ලබා දීම ඔවුන්ගේ සමාජ-ආර්ථික ගැටලු විසඳීමට සහය වීම සහ ඔවුන්ගේ මානව හිමිකම් සහතික කිරීම ලෙස හඳුනාගත හැකිය.පූර්ව සාහිත්‍යය අනුව, ප්‍රධාන පරිසර සංචාරක මූලධර්ම වන්නේ ස්වභාවික ගමනාන්ත වෙත ගමන් කිරීම, බලපෑම අවම කිරීම, පාරිසරික දැනුවත්භාවය , සංරක්ෂණය සඳහා සෘජු මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ ලබා දීම, දේශීය ජනතාව සඳහා ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සහ සවිබල ගැන්වීම, දේශීය සංස්කෘතියට ගරු කිරීම සහ මානව හිමිකම්වලට සහාය වීම ය. මෙම මූලධර්ම ක්‍රියාවට නැංවීමෙන්, රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන් සහ අනෙකුත් වගකිවයුතු ආයතන බලාපොරොත්තු වන්නේ පාරිසරික, ආර්ථික, සමාජීය, සංස්කෘතික සහ සංචාරක තිරසාර බව සහතික කිරීමය. සංචාරකයින්, රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන්, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සහ බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් වැනි විවිධ පාර්ශවකරුවන් සැලසුම්කරුවන්, ක්‍රියාත්මක කරන්නන්, ආයෝජකයින්, පහසුකම් සපයන්නන්, පාරිභෝගිකයින් සහ ප්‍රතිලාභීන් ලෙස ව්‍යාපාරයට සම්බන්ධ වී ඇත.එසේම, ඔවුන්ගෙන් සමහරක් දෝෂ සහිත පරිසර සංචාරක ක්‍රියාකාරකම්වලට ගොදුරු වේ. බොහෝ වගකීම් විරහිත පාර්ශවකරුවන් බොහෝ පරිසර සංචාරක මූලධර්ම ප්‍රගුණ නොකර පරිසර සංචාරක යෙදුම පැහැරගෙන ඇති බව පර්යේෂකයන් හඳුනාගෙන ඇත. TIES විසින් පෙන්වා දී ඇති වාණිජ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්මයන් අට පදනම් කරගනිමින් 120 කින් යුත් නියදියක් තුළින් ප්‍රශ්නාවලී, සම්මුඛ සාකච්ඡා සහ නිරීක්ෂණ තුළින් පාරිසරික සංචරණ මූලධර්ම කවරාකාරයෙන් බිම් මට්ටම තුළ ක්‍රියාත්මක වන්නේ දැයි සොයා බලන ලදි. ඒ අනුව පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්ත තුළ පාරිසරික සංචාරණය යන යෙදුම අවභාවිතා කරමින් වාණිජමය වශයෙන් ලාභ ලැබීම පමණක් අරමුණු කරගනිමින් පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම බිම් මට්ටම තුළ පරස්පරවිරෝධීව ක්‍රියාත්මක වන බව හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය සංචාරක කර්මාන්තයේ ප්‍රමුඛතම අංශයකි. එය ජාතික ආර්ථිකයට සැලකිය යුතු දායකත්වයක් ලබා දී ඇති අතර එහි භාවිතයන් හරහා සෘජුව හෝ වක්‍රව පාරිසරික දැනුවත්භාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට විශාල හැකියාවක් ඇත. 1980 ගණන්වල සිට ශ්‍රී ලංකාව වන කළමනාකරණය සඳහා ප්‍රජා සහභාගීත්වය ලබා ගැනීමට, වන සංරක්ෂණය සඳහා අරමුදල් රැස් කිරීමට, දේශීය ජීවනෝපාය දියුණු කිරීමට සහ ආරක්ෂිත ප්‍රදේශ ජාතික ආර්ථිකයට ඒකාබද්ධ කිරීමට ක්‍රමයක් ලෙස පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය පුරුදු කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයට විවිධ පාර්ශ්වකරුවන් සම්බන්ධ වී ඇත. පාර්ශ්වකරුවන් පරිසර සංචාරක සංකල්පය වෙනස් ලෙස වටහා ගනිමින් ක්‍රියාත්මක කර ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ සංකල්පීයකරණය පරිසරය සංරක්ෂණය කරන සහ දේශීය ප්‍රජාවන්ට ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන තිරසාර සංචාර ප්‍රවර්ධනය කරයි. එය වගකිවයුතු සංචාරක පිළිවෙත්, වනජීවී සංරක්ෂණය සහ දේශීය ආර්ථිකයට සහාය වීම අවධාරණය කරයි. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය ක්‍රියාත්මක කිරීම සංකල්පීයකරණය සහ යථාර්ථය අතර විෂමතාවයක් ඇති කරන අභියෝග කිහිපයකට මුහුණ දෙන බව හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

ප්‍රධාන අභියෝගයක් වන්නේ සංරක්ෂණය සහ සංචාරක සංවර්ධනය අතර සමතුලිතතාවයයි. පාරිසරික සංචාරක මූලධර්මයන් සංකල්පීයකරණය කිරීමේදී පාරිසරික ආරක්ෂාව අවධාරණය කරන අතර, පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්ත තුළ එය ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළදී බොහෝ ගැටලුකාරී තත්ත්ව නිර්මාණය වේ . බොහෝ විට පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්ත වෙත සංචාරක ආකර්ෂණය වැඩි වූ විටදී වේගවත් සංචාරක යටිතල පහසුකම් ව්‍යාප්තියක් සිදුවේ. එමගින් වනජීවී වාසස්ථාන හායනය හා වනජීවී කැළඹීම් නිර්මාණය වීම දැකිය හැකි තත්ත්වයකි. වර්ධනය වන සංචාරක සංඛ්‍යාවට ඉඩ සැලසීමේ පීඩනය ස්වභාවික සම්පත් සහ පරිසර පද්ධති පීඩාවට පත් කරන අතර, පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ

මූලික මූලධර්මව එම තත්ත්ව හමුවේ කඩවීම සිදුවේ. ඒ අනුව අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම පරස්පරවිරෝධීව ක්‍රියාත්මක වන බව නිගමනය කළ හැකිය.

මීට අමතරව, ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහ ප්‍රතිලාභ බෙදාගැනීමේ විෂමතාවයන්ද අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. පරිසර සංචාරක සංකල්පය දේශීය ප්‍රජාවගේ සහභාගීත්වයේ සහ ආර්ථික සවිබල ගැන්වීමේ වැදගත්කම අවධාරණය කරයි. නමුත් එම මූලධර්මයන් බිම් මට්ටම තුළ ක්‍රියාත්මක වීමේදී, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන්ට සෑම විටම පරිසර සංචාරක ක්‍රියාකාරකම් වලින් සාධාරණ ප්‍රතිලාභ නොලැබෙන බව අධ්‍යයනයේදී හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. මහා පරිමාණ සංචාරක මෙහෙයුම් කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම කුඩා දේශීය මූලාරම්භයන් පසෙකට දමන අතර, ප්‍රජා සංවර්ධනය සඳහා ඇති හැකියාව සහ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලීන්හි සහභාගීත්වය සීමා කරනු ලබයි.

තවද, පරිසර සංචාරක කර්මාන්තය තුළ රෙගුලාසි සහ මාර්ගෝපදේශ බලාත්මක කිරීම බොහෝ විට ප්‍රමාණවත් නොවේ. සංකල්පීයකරණය තිරසාර භාවිතයන් සහ සදාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන් දැඩි ලෙස පිළිපැදීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටින අතර, ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය සහ බලාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් බිම් මට්ටම තුළ නිසි යාන්ත්‍රණයක් ක්‍රියාත්මක නොවන බව හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. මෙය පරිසර සංචාරක ප්‍රයත්නවල අඛණ්ඩතාවයට තර්ජනයක් සේම පරිසර දූෂණය සහ වාසස්ථාන විනාශය වැනි ඍණාත්මක පාරිසරික බලපෑම් ඇති කිරීමට හේතු විය හැකි බව අනාවරණය විය.

පාරිසරික සංචාරක මූලධර්මයන්හී තවත් ප්‍රධාන කරුණක් වනුයේ ධාරිතා ගොඩනැගීමේ සහ අධ්‍යාපනයේ අවශ්‍යතාවයයි. පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ සංකල්පීයකරණය මගින් සංචාරක ක්‍රියාකරුවන්, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සහ සංචාරකයින් අතර දැනුවත් කිරීමේ සහ ධාරිතාව ගොඩනැගීමේ වැදගත්කම ඉස්මතු කරයි. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රායෝගිකව, සියලු පාර්ශවකරුවන්ට තිරසාර පරිසර සංචාරක භාවිතයන් අවබෝධ කර ගැනීම සහ ක්‍රියාකාරීව සහභාගී වීම සහතික කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් අධ්‍යාපනික සහ පුහුණු වැඩසටහන්වල හිඟයක් අධ්‍යනය ප්‍රදේශය තුළ පවතින බව හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. එසේම අලෙවිකරණ සහ ප්‍රවර්ධන උපාය මාර්ග පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලික මූලධර්මවලින් බැහැර වන බවද අධ්‍යයනයේදී තහවුරු විය. පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම. සංකල්පීයකරණය අව්‍යාජ, සොබාදහම පදනම් වූ අත්දැකීම් ප්‍රවර්ධනයට ප්‍රමුඛත්වය දෙන අතර, සැබෑ අලෙවිකරණ ප්‍රයත්නයන් මහජන සංචාරක ආකර්ෂණය කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කරයි. එමගින් ස්වභාවික ප්‍රදේශ ජනාකීර්ණ විය හැකි අතර පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්ත සංරක්ෂණ ප්‍රයතනයන්ගෙන් මිදී වාණිජමය වීම සිදුවන බවද අධ්‍යයනය තුළින් හඳුනාගත හැකිවිය.

ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අතර පැහැදිලි විසන්ධි වීමක් පවතී. පරිසර සංචාරක සංකල්පය තුළින් තිරසාර භාවිතයන්, ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහ පරිසර සංරක්ෂණය අවධාරණය කරන නමුත් යථාර්ථය එසේ සිදු නොවන බව අධ්‍යනය තුළින් පැහැදිලි විය. පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම බිම් මට්ටම තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අභියෝග ලෙස, සංරක්‍ෂණය සංචාරක සංවර්ධනය සමඟ සමතුලිත කිරීම, දේශීය ප්‍රජාවන්ට සාධාරණ ප්‍රතිලාභ සහතික කිරීම, රෙගුලාසි බලාත්මක කිරීම, ප්‍රමාණවත් අධ්‍යාපනයක් ලබා දීම සහ පරිසර සංචාරක මූලධර්ම සමඟ අලෙවිකරණ උත්සාහයන් පෙළගැස්වීම යනාදිය හඳුනාගත හැකිය. ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ සැබෑ විභවය සාක්ෂාත් කර ගැනීමටත්, පරතරය පියවා ගැනීමටත් මෙම අභියෝගවලට විසඳුම් සෙවීම ඉතා වැදගත් වනු ඇත.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ ආදායම් උත්පාදන අවස්ථාවන් හොඳින් ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා දේශීය ජනතාව ආගන්තුක සත්කාර සහ කළමනාකරණ පිළිවෙත් පිළිබඳව නිසි ලෙස පුහුණු කළ යුතුය. එසේම, සම්පත් අධික ලෙස සූරාකෑම වැළැක්වීම සඳහා රජයේ නීති රීති සහ ප්‍රතිපත්ති අනිවාර්යයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීම අවශ්‍ය වේ. සංචාරක ස්ථානවල සිදුවන පහත් ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳව සොයා බැලීමට උපාය මාර්ග කිහිපයක් අනුගමනය කළ යුතු බවද අධ්‍යයන මගින් හඳුනාගත හැකිවිය.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරයේ දේශීය සහභාගීත්වය නොමැතිකම නිසා පිටස්තර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්ට ගමනාන්තය තුළ ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අත්පත් කර ගැනීමට අවස්ථා නිර්මාණය වී ඇත. බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්ගේ සමාජ-සංස්කෘතික, ආර්ථික, පාරිසරික සහ සංචාරක සබඳතාවය ප්‍රමාණවත් නොවීම ගමනාන්තය තුළ ඍණාත්මක සමාජ-සංස්කෘතික, පාරිසරික බලපෑම් ඇති කර ඇත. මේ වන විට තිස්සමහාරාමය , යෝධකණ්ඩිය , කතරගම යන ගම්මානයන්හී පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ සහ පරිසර සංචාරක ක්‍රියාකාරකම් නියාමනය කිරීමේ රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය නියෝජිතායතනවල මැදිහත්වීම ඉතා අල්ප බව හඳුනාගැනීම්ට හැකිවිය. ඔවුන් විසින් තමා සතු වගකීම වූ පරිසර සංචාරක කළමනාකරණය ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවට පවරා ඇත. ගැමියන් තම සාම්ප්‍රදායික සමාජ-සංස්කෘතිය ආරක්ෂා කර ගැනීමට යම් උත්සාහයක් දරා ඇති නමුත් එය අසාර්ථක වී ඇති බව හඳුනා ගැනීමට හැකි වූයේ අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ " පුංචි ඉතාලිය, දිල්ලිය " ආදී විදෙස් සංස්කෘතීන් විසරණය වූ කුඩා කුඩා ගම්මානයන් නිර්මාණය වී තිබීම නිසාවෙනි. කෙසේ වෙතත්, අධ්‍යයන ප්‍රදේශය අවට රණ්මිනිතැන්න, සුදුවැලිපැලැස්ස ග්‍රාමයන් වල බොහෝ ගම්වැසියන් තවමත් වනජීවී දඩයම් කිරීම, වන සම්පත් රැස් කිරීම, බෝග මාරු සහ කන්න මාරු වගා කිරීම , දැව කැපීම වැනි සම්ප්‍රදායික ආර්ථික කටයුතුවල නිරත වී සිටී. එසේම, සංචාරකයින්ගේ සහ සමහර ප්‍රදේශවාසීන්ගේ වගකීම් විරහිතභාවය හේතුවෙන් ගමනාන්තයේ සමාජ සංස්කෘතිය තර්ජනයට ලක්ව පවතින ආකාරයද හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

"*WISHWAYA*" Journal of Ruhuna Geography Review
Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

ශ්‍රී ලංකාව තුළ පරිසර සංචාරක කර්මාන්තය ක්‍රියාත්මක වනුයේ තිරසාර භාවිතයන් ප්‍රවර්ධනය කිරීම, ස්වභාවික පරිසර පද්ධති සංරක්ෂණය කිරීම සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන්ට සහාය වීම සඳහා නිර්මාණය කර ඇති රාමුවක් තුළ ය. පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ පාර්ශවකරුවන් විසින් පරිසර සංචාරක මූලධර්ම යෙදීම බොහෝ අවස්ථාවලදී අභිප්‍රාය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අතර පරස්පර සම්බන්ධයක් හෙළි කරයි.

රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශවකරුවන් ඇතුළුව යාල ජාතික වනෝද්‍යාන කලාපයේ අනෙකුත් සියලුම පාර්ශවකරුවන් එකිනෙකාගේ විවේචනයට ලක් වේ. ඇතැම් රාජ්‍ය කේන්ද්‍ර කරගත් පාර්ශවකරුවන් බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්ගේ සංචාරක වගකීම පිළිගෙන ඇති අතර බොහෝ තොරතුරු සපයන්නන් ගමනාන්තයේ සිටින බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන්ගේ සමාජ-සංස්කෘතික, ආර්ථික සහ පාරිසරික වගකීම් විරහිතභාවය විවේචනය කර ඇත. සමහර ප්‍රාදේශීය ප්‍රජා සාමාජිකයින් ගමේ සමාජ-සංස්කෘතියේ ආරක්ෂකයින් බවට පත්ව ඇත.නමුත් තවත් බොහෝ සාමාජිකයින් වගකීම් විරහිත පාර්ශවකරුවන් ලෙස හැසිරී ඇත. ඔවුන්ගේ නොසැලකිලිමත් හැසිරීම ගමනාන්තයේ සමාජ-සංස්කෘතික හා පාරිසරික ධනය අහිමි වීමට හේතු වී තිබේ. බොහෝ ප්‍රතිචාර දැක්වූවන් රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය පාර්ශ්වකරුවන්ගේ හැසිරීම විවේචනය කරයි. එහිදී එම විවේචන ප්‍රතිචාරකයන් දැක්වූ අදහස් අතර වන ජීවී නිළධාරීන් කොමිස් මුදලට ක්‍රියා කිරීම, වනජීවී නිළධාරීන් තම නිල රාජකාරී සඳහා නිළ ඇඳුම් භාවිත නොකිරීම සහ දේශපාලන ගැතිවීම යන කරුණු මතු කොට දැක්වීය. ආර්ථික, සමාජ-සංස්කෘතික සහ පාරිසරික වගකීම් විරහිතභාවය හේතුවෙන් සංචාරකයින් ද විවේචනයට ලක්ව ඇත. මේ අනුව, අධ්‍යයන ප්‍රදේසයේ බහුතර පාර්ශවකරුවන් සංකල්පගතකොට ඇති පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම වලට පටහැනිව වගකීම් විරහිත පාර්ශවකරුවන් ලෙස හැසිරී ඇති බව කිව හැකිය.

පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලධර්ම මගින් පරිසරයට වන බලපෑම අවම කර ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන්ට ප්‍රතිලාභ උපරිම කිරීමේ අවශ්‍යතාවය අවධාරණය කරනු ලබයි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ, මෙය ජෛව විවිධත්වය ආරක්ෂා කිරීම, සංරක්ෂණය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ප්‍රාදේශීය ජනගහනය සඳහා ආර්ථික අවස්ථා නිර්මාණය කිරීමේ උත්සාහයන් ලෙස පරිවර්තනය වේ. සංචාරක ක්‍රියාකරුවන්, නවාතැන් පහසුකම් සපයන්නන් සහ ප්‍රාදේශීය මාර්ගෝපදේශකයින් ඇතුළු පරිසර සංචාරක පාර්ශවකරුවන් බොහෝ විට මෙම පරමාදර්ශ සඳහා අනුගත වීමක් පෙන්නුම් කරනු ලැබුවද , බිම් මට්ටම තුළ ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් පරිසර හිතකාමී සහ ප්‍රජාව විසින් මෙහෙයවන බවක් තිස්සමහාරාමය , යෝධකණ්ඩිය සහ කතරගම ග්‍රාමයන්හී සිද්ධි අධ්‍යයන තුළදී හඳුනාගැනීමට නොහැකි විය.

අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව සහ වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව ජාතික වන ප්‍රතිපත්තිය යටතේ ආරම්භ කරන ලද වෘක්ෂලතා හා සත්ත්ව ආරක්ෂණ ආඥාපනත, වනජීවී ආරක්ෂණ ආඥාපනත සහ තවත් බොහෝ ස්වභාවික සංරක්ෂණ නීති රීති ක්‍රියාත්මක මට්ටමේ පවතී. සිද්ධි අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍ර වන යාල ජාතික වනෝද්‍යානය සහ පර්යන්ත කලාපීය ග්‍රාමයන් වන තිස්සමහාරාමය, යෝධකණ්ඩිය , කතරගම ග්‍රාමයන් කළමනාකරණය කරනු ලබන්නේ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ පාර්ශ්වකරුවන් විසිනි. න්‍යායාත්මක විමසා බැලීමේදී සියලුම පරිසර සංචාරක පාර්ශ්වකරුවන් රාජ්‍යයේ නීති රීති, රෙගුලාසි සහ චර්යාධර්ම සංග්‍රහයන් පිළිපැදිය යුතුය. කෙසේ වෙතත්, සිද්ධි අධ්‍යයන ක්ෂේත්‍ර අතර, රාජ්‍ය කේන්ද්‍ර කරගත් පාර්ශවකරුවන් විසින් සකස් කරන ලද නීති, රෙගුලාසි සහ පාර්ශ්වකරුවන්ගේ හැසිරීම් නියාමනය කිරීමේදී ඔවුන්ගේ මැදිහත්වීම් වෙනස් වේ. යාල කලාපයේ සියලුම සංවර්ධන කටයුතු වනජීවී හා වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ පරිසර ආරක්ෂණ නීති යටතේ නිරීක්ෂණය කෙරේ. ශ්‍රී ලංකා සංචාරක මණ්ඩලය යාල කලාපයේ පරිසර සංචාරක නවාතැන් නිරීක්ෂණය කිරීම සිදු කරනුයේ කලාතුරකින් බව අධ්‍යනයේදී අනාවරණය විය. එසේම වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව යාල කලාපය තුළ ඇතැම් සංවර්ධනය මුවාවෙන් සිදුවන ගැටළු වලදී නිහඬ පිළිවෙත් ආරක්ෂා කිරීමක් සිදු කරන බවද අනාවරණය විය.

බොහෝ අවස්ථා වලදී භූමියේ යථාර්ථය සංකල්පීකරණය කරන ලද මූලධර්මයන්ට පටහැනිය. පරිසර සංචාර ව්‍යාපාරය විසින් පාරිසරික ආරක්ෂාව කෙරෙහි අවධාරණය කර ඇතත්, ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තයේ සමහර පාර්ශ්වකරුවන් වාසස්ථාන හායනය, පරිසර දූෂණය සහ වන සතුන්ගේ දෛනික රාටාවට බාධා කිරීම් සඳහා දායක වන භාවිතයන්හි නිරත වේ. නිදසුනක් වශයෙන්, නියාමනය නොකළ සංචාරක ක්‍රියාකාරකම් පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලික මූලධර්මවලට පටහැනි වන වාසස්ථාන විනාශය, ස්වාභාවික සම්පත් දූෂණය සහ වනජීවී හැසිරීම් කඩාකප්පල් කිරීමට හේතු විය හැක.එය අධ්‍යයන ප්‍රදේශයට සාධනය කිරීමේදී යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ පර්යන්ත කලාපයේ සිට වනෝද්‍යානය සීමා වන හර කලාපය දක්වා සංචාරක හෝටල් ව්‍යාප්ත වීම හඳුනාගත හැකිය. ඉන් වන සතුන්ගේ වාසස්ථාන ඛණ්ඩනය වීම අද වන විට ප්‍රදේශය ආශ්‍රිතව ප්‍රමුඛ ගැටළුව වී තිබේ. බාහිර සංචාරක පහසුකම් සපයන්නන් සහ සංචාරකයින් අධ්‍යයන ප්‍රදේශයේ පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තවල දේශීය ප්‍රජාවන්ට ඇතැම් සම්ප්‍රදායික නීති සහ සම්පත් වෙනස් කිරීම, නොසලකා හැරීම සහ විකල්ප සංවර්ධනය කිරීමට බලපෑම් කර ඇති බවද හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

මීට අමතරව, පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සවිබල ගැන්වීම සහ තිරසාර සංවර්ධනය පෝෂණය කිරීමට අදහස් කරන අතර, මෙම ප්‍රතිලාභ බෙදා හැරීම බොහෝ විට අසමාන වේ. සංචාරක ක්‍රියාකරුවන් සහ බාහිර ආයෝජකයින් මත ලාභ සංකේන්ද්‍රණය වීමේ ප්‍රවණතාවක් ඇති බැවින්, පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය මගින් ජනනය කරන ආර්ථික වාසිවලින් ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන්ට ඔවුන්ගේ සාධාරණ කොටස නොලැබෙන බව කිව හැකිය. ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් විකල්ප ජීවනෝපාය මාර්ග සොයන විට මෙම ආර්ථික

"*WISHWAYA*" Journal of Ruhuna Geography Review
Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

විෂමතාවය ස්වභාවික සම්පත් මත පීඩනය වැඩි කිරීමට හේතු විය හැකිය. පාරිසරික සංචාරක ව්‍යාපාරය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන තිරසාරත්වය එතුළින් ගිලිහී යාම සිදුවේ . එමගින් ගම්‍ය වනුයේ පාරිසරික සංචාරක මූලධර්ම සංකල්පගත වී ඇති ආකාරයට පරස්පරවිරෝධී ආකාරයෙන් අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ ක්‍රියාත්මක වන බව හඳුනාගැනීමට හැකිවිය.

තවද, පාරිසරික සංචාරක කර්මාන්තය තුළ ස්වභාවධර්මය වෙළඳ භාණ්ඩයක් බවට පත් වීම තුළින් ස්වදේශික ප්‍රජාවන්ගේ සංස්කෘතිය වෙළඳ භාණ්ඩයක් බවට පත් වී තිබේ. ඔවුන්ගේ සම්ප්‍රදායන් සහ ජීවන රටාවන් සංචාරක පරිභෝජනය සඳහා හුදු සංදර්ශන බවට පත් කර ඇත. මෙය සැබෑ පරිසර සංචාරක භාවිතයන් සඳහා පදනම වන දේශීය සංස්කෘතීන් සහ සම්ප්‍රදායන්ට ගරු කිරීමේ මූලධර්මවලට පරස්පරවිරෝධීව ක්‍රියා කරයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයෙන් ප්‍රතිලාභ ලබන බව පවසන ප්‍රජාවන්ටම බල ගැන්වීමට සහ ගෞරවයට පත් වීමට වඩා, තම සම්ප්‍රධායන් කොන් වීම සහ සූරාකෑමට ලක් වීමේ අවධානම පමණක් ලැබී තිබේ.

ඒ අනුව සමස්ථයක් ලෙස,

- රාජ්‍ය කේන්ද්‍රිය පාර්ශ්වකරුවන්ගේ වගකීම් විරෝධී හැසිරීම
- රාජ්‍ය කේන්ද්‍රිය පාර්ශ්වකරුවන් කොමිස් මුදල් මත ක්‍රියාත්මක වීම
- රාජ්‍ය අනුග්‍රහය සහිතව අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ සාපරාධී ක්‍රියා සිදු වී
- ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවගේ වගකීම් විරහිත හැසිරීම

ආදිය අධ්‍යයන ප්‍රදේශය තුළ පාරිසරික සංචාරක මූළධර්මයන් පරස්පරවිරෝධීව ක්‍රියාත්මක වීමට හේතු වන බව නිගමනය කළ හැකිය.

පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ මූලධර්ම බොහෝ විට පරස්පර ලෙස ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලාංකේය පාරිසරික කර්මාන්තයේ පාර්ශවකරුවන් විසිනි. තිරසාරභාවය සහ ප්‍රජා සවිබල ගැන්වීම පිළිබඳ වැඩසහන් ප්‍රදර්ශනය උදෙසා පමණක් තිබියදී පාරිසරික සංචාරක ක්‍රියාකරුවන්ගේ පාරිසරික සංචාරක භාවිතයන්හී සත්‍ය භාවිතයන් තුළ හඳුනාගත හැක්කේ පාරිසරික හායනය, ප්‍රතිලාභ අසමාන ලෙස බෙදා හැරීම සහ සංස්කෘතික වෙළඳ භාණ්ඩකරණයට යනාදිය වේ. පාරිසරික සංරක්ෂණය, සමාජ ආර්ථික සමානාත්මතාවය සහ සංස්කෘතික ගෞරවය සඳහා වූ අව්‍යාජ කැපවීම මගින් මෙහෙයවනු ලබන පරිසර සංචාරක මූලධර්ම වඩාත් දැඩි හා විනිවිදභාවයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අවශ්‍යතාවය මෙම පරස්පරතාවන් තුළින් අවධාරනය කරයි. ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක කර්මාන්තයට එහි ක්‍රියාවන් එහි ප්‍රකාශිත පරමාදර්ශ සමඟ සමපාත කළ හැක්කේ පරිපූර්ණ සහ හෘද සාක්ෂියට එකඟ ප්‍රවේශයක් හරහා පමණක් බව මෙහිදී නිගමනය කළ හැකිය.

6. නිර්දේශ

ශ්‍රී ලංකාවේ පරිසර සංචාරක ගමනාන්තයන් තුළ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරය සංකල්පගත කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අතර ඇති විෂමතා අවම කිරීම සඳහා ප්‍රායෝගික යෝජනා කිහිපයක් සලකා බැලිය හැකිය. මෙම යෝජනා ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන්ට සහ පරිසරයට ධනාත්මක බලපෑම් ඇති කරන අතරම තිරසාර ප්‍රතිපත්ති පිළිපැදීම සහතික කරමින්, සැබෑ ක්‍රියාවට නැංවීම සමඟ සංකල්පගත කිරීම පෙළගැස්වීම අරමුණු කරයි. ඒ අනුව බිම් මට්ටම තුළ ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කළ හැකි යෝජනා කිහිපයක් පහත පරිදි හඳුනාගත හැකිය.

1. ප්‍රජා සහභාගීත්වය සහ සවිබල ගැන්වීම

- පරිසර සංචාරක මූලපිරීම්වලට අදාළ සැලසුම් සහ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලීන් සඳහා ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන්ගේ ක්‍රියාකාරී සහභාගීත්වය සහ මැදිහත්වීම දිරිමත් කිරීම , ප්‍රජා උපදේශන, සහභාගීත්ව වැඩමුළු සහ ප්‍රජා පාදක පරිසර සංචාරක ව්‍යවසායන් පිහිටුවීම හරහා මෙය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට හැකියාව පවතී.
- තිරසාර සංචාරක භාවිතයන්, සංස්කෘතික සංරක්ෂණය සහ ආගන්තුක සත්කාර කළමනාකරණය කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන ලද පුහුණු සහ ධාරිතා වර්ධන වැඩසටහන් ලබා දීමෙන් ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සවිබල ගැන්වීම කල හැකිය. මෙමගින් ඔවුන්ට තම ප්‍රදේශයන්හි පරිසර සංචාරක ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සක්‍රියව දායක වීමට සහ ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට හැකි වේ.

2. තිරසාර යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය

- ස්වභාවික වටපිටාව සමඟ සුසංයෝගී වන පාරිසරික ලැගුම්හල්, ස්වභාවික මංපෙත් සහ සංචාරකයින්ගේ මධ්‍යස්ථාන වැනි අඩු බලපෑම් සහිත යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනයට ප්‍රමුඛත්වය ලබා දිය යුතුය. ගොඩනඟන ලද පරිසරයේ සංස්කෘතික සත්‍යතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා දේශීය ද්‍රව්‍ය සහ සාම්ප්‍රදායික ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පය භාවිතා කළ යුතු බව යෝජනා කළ හැකිය.
- සංචාරක ක්‍රියාකාරකම්වල පාරිසරික හානිය අවම කිරීම සඳහා අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ පද්ධති, පුනර්ජනනීය බලශක්ති විසඳුම් සහ ජල සංරක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීම කළ හැකිය. පරිසර සංචාරක ගමනාන්තයන් තුළ නැවත භාවිත කළ හැකි හෝ ජෛව හායනයට ලක්විය හැකි නිෂ්පාදන සහ ඇසුරුම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම මෙයට ඇතුළත් කළ හැකිය.
- යාල කලාප අංක 01 වෙත එල්ලවන සංචාරක පීඩනය අවම කිරීමට කලාප අංක 03, 04 හි සංචාරකයන්ට අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම
- යාල බ්ලොක් 01 කලාපයට අයත් ඔන්ඩච්චි කලාපය වැඩිදියුණු කිරීම
- යාල පලටුපාන උද්‍යාන මූලස්ථානය විධිමත්ව සකස් කිරීම

Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

- උද්‍යානය තුළ ජල ප්‍රභවයන් වැඩිදියුණු කිරීම

3. ජෛව විවිධත්ව සංරක්ෂණය සහ අධීක්ෂණය කිරීම

- දේශීය වෘක්ෂලතා සහ සත්ත්ව විශේෂ කෙරෙහි පාරිසරික සංචාරක ක්‍රියාකාරකම්වල බලපෑම නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා පුළුල් ජෛව විවිධත්ව නිරීක්ෂණ වැඩසටහන් ස්ථාපිත කිරීම කළ හැකිය. දේශීය පර්යේෂකයන් සහ සංරක්ෂණවේදීන් ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරී මැදිහත්වීම සහතික කිරීම සහ දැනුම බෙදාගැනීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා මෙම ප්‍රයත්නයන් සඳහා සම්බන්ධ කර ගත යුතුය.
- ආක්‍රමණික හා ආගන්තුක ශාක වල ව්‍යාප්තිය පාලනය කිරීම. ඒ සඳහා ශාක ඉවත් කිරීම, තණ පිටි නඩත්තු කිරීම, මාර්ග දෙපස කැළය සුද්ද කිරීම කළ හැකිය.
- ආරක්ෂණ ක්‍රමවේද වැඩිදියුණු කිරීම මගින් නීතිවිරෝධී ක්‍රියා අවම කිරීම
- උද්‍යානයෙන් බැහැරට වන අලි සංක්‍රමණය වීම වැළැක්වීම සඳහා විදුලි වැට ඉදි කිරීම.
- පාරිසරික සංචාරක ගමනාන්තයන් තුළ ආරක්ෂිත ප්‍රදේශ නම් කිරීම සහ සංවේදී පරිසර පද්ධති සහ වඳවීමේ තර්ජනයට ලක්ව ඇති විශේෂ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා දැඩි රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කිරීම කළ හැකිය. සංරක්ෂණ අධ්‍යාපනය සහ වගකිවයුතු වනජීවී නැරඹුම් පිළිවෙත් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන පරිසර සංචාරක ගමන් මාර්ග සංවර්ධනය කළ යුතු බව යෝජනා කළ හැකිය.

යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ සිද්ධි අධ්‍යයනයෙන් අවධාරනය කරනු ලබන්නේ පරිසර සංචාරක ව්‍යාපාරයේ න්‍යායාත්මක ස්වභාවය සහ එහි සැබෑ ලෝකයේ ක්‍රියාත්මක වීම අතර ඇති සැලකිය යුතු පරතරයයි. පරිසර සංචාරක සංකල්පය තිරසාරත්වය, සංරක්ෂණය සහ ප්‍රජා සහභාගීත්වය පිළිබඳ මූලධර්මයන් ප්‍රමුඛ කොටගන්නා අතර එම මූලධර්මයන් යාල ජාතික වනෝද්‍යානයේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළදී අධික සංචාරක ජනාකීර්ණ වීම, පාරිසරික හායනය සහ සීමිත දේශීය සහභාගීත්වය වැනි අභියෝග වලින් සමන්විත වන බව පැහැදිලි විය. මෙම ප්‍රති රෝධය ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා පරිසර සංචාරක භාවිතයන් ඔවුන්ගේ අපේක්ෂිත ඉලක්ක සමඟ සමපාත වන බව සහතික කිරීම සඳහා උපාය මාර්ග නැවත ඇගයීමක් අවශ්‍ය වේ. මේ සඳහා සංරක්ෂණ ප්‍රයත්නයන් වැඩි දියුණු කිරීම, සංචාරකයන්ගේ සංඛ්‍යාව කළමනාකරණය කිරීම සහ ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සමඟ අර්ථවත් හවුල්කාරිත්වයන් පෝෂණය කිරීම ඇතුළත් වේ. සංකල්පීයකරණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අතර ඇති බෙදීම සමනය කිරීමෙන් යාල ජාතික වනෝද්‍යානය සහ ඒ හා සමාන පරිසර සංචාරක ගමනාන්තයන් පරිසරයට සහ ඊට සම්බන්ධ පුද්ගලයින්ට ප්‍රතිලාභ ගෙන දෙන වඩාත් තිරසාර හා අවම බලපෑමෙන් යුත් පාරිසරික සංචාරක ආකෘති නිර්මාණය කිරීමට කටයුතු කළ හැකිය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

Blamey, R. (2001). Principles of ecotourism. Ashgate.

Breuste, J., & Jayathunga, S. (2010). Representative of Nature Conservation and Ecotourism in Different Biomes of Sri Lanka. *Hercynia N.F*, 257-267.

Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5th ed). Oxford University Press.

Campbell, L. (1999). Ecotourism in rural developing communities. *Annals of Tourism Research*, 534-53.

Ceylon Tourists Board. (1968). *Ceyloan tourism plan.* Colombo: Ceyloan Tourist Boad.

Ceylon Tourists Board. (2000). *Ceyloan tourism plan.* Colombo: Ceyloan Tourist Boad.

Creswell, J.&.Plano, C. (2014). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Sage Publications.

Cohen, E. (1987). Alternative tourism - a critique. *Tourism Recreation Research*.

Dahles, H., & Susilowati, T. (2015). Ecotourism and community development : Case Study from Yala National Park. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 413-424.

Department of Wildlife Conservation of Sri Lanka. (2021). *Wildlife watching in Sri Lanka.* Colombo: Department of Wildlife Conservation of Sri Lanka.

De Villers, S. (2017). An Assesment of Visitor satisfaction with safari tourism in Yala National Park. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 17,18-28.

Dissanayake, M., & Kumara. (2019). Role of ecotourism in supporting biodiversity conservation: A case study From Yala National Park. *Journal of ecotourism*, 18[4],384-402.

Dimitriou, C. (2017). From Theory to Practice of Ecotourism : Major Obstacles that Stand in the way and best Practies that Lead to Success. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*.

Fernando, S. (2016). Ecotourism policies,regulations and planning in Sri Lanka: A critical review of Yala National Park. *European Journal of Tourism Research* , 12,34-52.

Fennell, D. A. (2003). Ecotourism: An introduction. Routledge.

Fielding , G. (1998). *Computer Analysis and Qualitative Research.* London: Sage publications.

Flick, U. (2002). Qualitative Research in Sociology in Germany and the US-State of the Art, Differences and Development. *Forum: Qualitative Social Research*, 78-82.

Ganepola, W. (2020). Sustainable tourism practices in Yala National Park: A criticle review. *Journal Of Sustainable Tourism*, 28[9],1380-1383.

Gawne, P. (2019). Wildlife photography and its implications for ecotourism: Acase Study Of Yala National Park. *Journal Of Sustainable Tourism*, 27[5],449-466.

Goodwin, H. (2011). *Taking responsibility for tourism.* Chicago: Goodfellow Publishers Limited .

Honey, M. (1999). *Ecotourism and Sustainable Development : Who Owns Paradise ?* London: Oxford University.

Hong, E. (1985). *See the third world While It Lasts : The Social and Environment Impact of Tourism with Special Reference to Malaysia.* Penang: Consumers Association of Penang.

Hvenegaard, G. T. (2002). Using tourist typologies for ecotourism research. *Journal of Ecotourism*, 1[1],7-18.

Hockert, E. (2018). Ecotourism and governance : on boundary work and gaps between ideas,concept and implementation. *Journal of Sustainable Tourism*.

Koens, K. & Postma, A. (2018). Tourisms greenhouse gas emissions on the fridge:examining the gaps between conceptualisation ans on-site measurement. *Journal of sustainable tourism*.

Kumara, H. (2016). Challenges to Implementing Community Based Ecotourism[CBET] as aBottom up Development Approach in the Sinharaja Forest [Sri Lanka]. *Ph.D.thesis, University of Waikato*.

Liyanage, S. (2015). Dark destinations-visitor reflections from a holocaust memorial site. *International Journal of tourism cities*, 282-298.

Mackromick, P. (1994). Residents Perception of the Cultural Benifits. *Annals Of Tourism Reasearch*.

McCool, S., & Moisey. (2011). Tourism, Recreation and sustainability: Linking culture and the environment. *Journal of Tourism and cultural change*, 112-115.

Ministry of Economic Department. (2020). *Tourism Development Strategy 2020.* Colombo: Ministry of Economics Department.

Nadeeshani, K., & Sadamali, G. (2014). Impact of eco tourism on local communities ; A case study of sigiriya,Sri lanka. *Tourism Planning & Development*.

Neuendrorf, K. (2016). *The Content Analysis Guidebook.* Sage Publication.

Neuman, L. (2000). *Criminal justice research methods: qualitative and Quantitative approaches.* United States of America: Allyn and Bacon.

Orams, M. B. (1995). Towards a more desirable from of ecotourism. *Tourism Management*, Vol. 16, 3-8.

Pathmasiri, E. H. G. C. & Bandara, T. W. M. T. W. (2019). Contradictory Conception and Implementation of Ecotourism in Sri Lanka. *International Journal of Research Publication*. 39(2), 1-18

Pathmasiri, E. H. G. C. (2019). *Geographical Characteristics of Ecotourism According to Stakeholders: A Case Study of Dambana, Eppawala, Kudawa and Meemure Regions in Sri Lanka.* PhD Thesis, Sangmyung University: Republic of Korea.

Pathmasiri , E. H. G. C. (2018). Ecotourism Innovations in Meemure-Knuckles forest range in Sri Lanka, *Proceedings: Korean Geographic Conference 2018*, Konguk University, Seoul, South Korea

Pathmasiri , E. H. G. C. (2017a). Historical evolution of Ecotourism Policy and regulation in Sri Lanka. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*. 4(9), 116-124.

Pathmasiri, E.H.G.C. (2017b). A Retrospective Study on the Application of Ecotourism as a Sustainable Rural Development Tool in Sri Lanka. *Proceedings*: *Korean Geography Conference 2017.* Chonnam National University, Gwangju, South Korea

Pathmanandakumar, V. (2017). Ecotourism as a Strategy for Sustainable Nature Resource Management in Sri Lanka. *International*

"*WISHWAYA*" Journal of Ruhuna Geography Review
Vol. 7, Issue. 1 (1-21)
© Author(s) 2024
ISSN: 2513-2768

Journal of Innovative Research and development, 23-27.

Patrick, B. (2015). Contextualising the meaning of ecotourism. *Tourism management Perspective*.

Perera, R. (2019). Ecotourism as a Sustainable conservation tool:ala National Park A study of Yala Ntional park. *Journal of Sustainable Tourism*, 99-112.

Pranandu, N. (2017). Ecotourism and community development: Case studies from Hambantota. *Journal of Tourism Research*, 224-225.

Priyanka, D., & Weerakoon, S. (2018). Ecotourism and Community Development in rural cases:A case study of Hikkaduwa, Sri Lanka. *Journal of Sustainable Tourism*.

Rathnayake, R. (2017). Role of ecotourism in biodiversity conservation: A case study from Yala National Park. *International Journal of multidisiplinary Studies*, 237-248.

Senanayake, M. &. (2011). Users perception towards ecotourism in the context of Yala National Park,Sri Lanka. *Proceeding of the 5th International Conference on Bussiness and Information*, (pp. 142-154).

Selvanathan, S., & Selvanathan, J. (2019). Examining the community readiness for tourism development in the post -war context: A case study on the Yala National Park . *Journal of Tourism and cultural Change*, 479-491.

Silva, M. (2016). The results of ecotourism policies in protected areas in Brazil and Canada. *Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo*, 479-481